

Hämeenpuisto

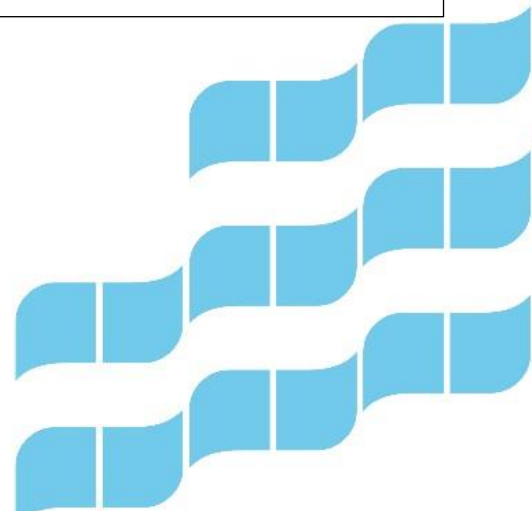
Asemakaavan selostus LUONNOS

25.09.2023

Asemakaava nro **8848**

TRE:7136/10.02.01/2020

I (Finlayson), II (Tammerkoski), III (Nalkala), Hämeenpuisto**ASEMAKAAVA NRO 8848**

Asemakaavan muutoksen selostus, joka koskee 25.09.2023 päivättyä asemakaavakarttaa nro 8848. Asian hyväksyminen kuuluu Kaupunginvaltuuston toimivaltaan.

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

Asemakaava koskee:

Tampereen kaupungin I kaupunginosan (Finlayson), II kaupunginosan (Tammerkoski) sekä III kaupunginosan (Nalkala) puisto- ja katualueita.

Asemakaavalla muodostuu:

Tampereen kaupungin I kaupunginosan (Finlayson), II kaupunginosan (Tammerkoski) sekä III kaupunginosan (Nalkala) puisto- ja katualueita.

Kaavan laatija:

Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön suunnittelu, asemakaavoitus, projektiarkkitehdit Iina Laakkonen ja Katarina Surakka.

Diaarinumero:

TRE: 7136/10.02.01/2020, 27.11.2020

Vireille tulo:

13.1.2022

Kaavan nimi ja tarkoitus

I (Finlayson), II (Tammerkoski), III (Nalkala), Hämeenpuisto. Asemakaava numero 8848.

TIIVISTELMÄ

Asemakaavamuutoksen tavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Tavoitteena on myös kehittää Hämeenpuiston katuja osana keskustan kehää ja parantaa joukkoliikenteen saavutettavuutta, kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Tavoitteena on lisäksi tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen.

Historiallinen arvo

Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY). Se on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan. Yli kilometrin mittainen Hämeenpuisto johtaa esplanadi-tyyppisenä katuna Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle. Puistolla on ollut keskeinen rooli kaupungin rakennetun ympäristön identiteetin muodostajana.

Osa Tampereen keskustan kehää.

Hämeenpuisto on osa Tampereen ydinkeskustaa ympäröivää keskustakehää yhdessä Satakunnankadun ja Tampereen valtatieen kanssa. Keskustakehän tarkoitus on johtaa liikennettä lohkoperiaatteella toimivan keskustan eri lohkojen välillä ja syöttää liikennettä keskustan keskitettyihin pysäköintilaitoksiin. Keskustan länsiosaan etelästä saapuva/poistuva liikenne kulkee Hämeenpuiston kautta, koska vaihtoehtoisia kulkureittejä ei käytännössä ole. Myös lännestä ja idästä saapuva ja poistuva liikenne kulkee useimmiten jonkin matkaa Hämeenpuistossa. Hämeenpuiston liikennemäärät ovat suurimmat puiston eteläosassa Satamakadun eteläpuolella, jossa liikennettä on vuorokaudessa noin 25 000 ajoneuvoa. Satamakadun ja Satakunnankadun välillä liikennemäärä vaihtelee 10 000 ja 13 000 ajoneuvon välillä. Satakunnankadun pohjoispuolisen osan merkitys liikenneverkossa on pienentynyt Rantaväylän tunnelin rakentamisen jälkeen, mikä on laskenut liikennemääriä. Liikenteen ennustetaan vähenevän edelleen raitiotien toisen vaiheen valmistumisen ja Paasikivenkadun kapasiteetin laskun myötä. Pohjoisosan liikennemäärä on nykytilanteessa kuitenkin vielä kohtalaisen suuri; noin 9000 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Pyöräilyn pääreitti

Hämeenpuisto on pyöräliikenteen tavoiteverkossa pääreitti, jossa pyöräily on tavoitteena erotella autoliikenteestä ja jalankulusta. Hämeenpuisto on verkollisesti tärkeä pyöräliikenteen etelä-pohjoissuuntainen yhteys, koska muut verkollisesti pääreiteiksi suunnitellut yhteydet ovat etäällä Kuninkaankadulla ja Koulukadulla. Kuninkaankadun kehittäminen houkuttelevaksi pääreitiksi on hankalaa kävelykatuosuuksien vuoksi. Koulukadun reitti pohjoiseen kohti Paasikivenkatua ja Särkänniemeä on paikoin ahdas ja mutkikas.

Hämeenpuisto virkistys- ja tapahtumapaikkana.

Hämeenpuisto on tärkeä viherkäytävä Tampereen läntisessä keskustassa Näsin- ja Eteläpuiston välillä ja sillä on suuri virkistysellinen merkitys. Virkistystä ja oleskelua häiritsee kuitenkin puiston kapeus ja vilkas liikenne sen molemmin puolin. Hämeenpuisto koetaan paikoin monotoniseksi ja epäviihtyisäksi.

Hämeenpuistossa järjestetään markkinatyyllisiä tapahtumia, sillä keskikäytävä on käytännöllinen tila tapahtumille, mutta samalla se on kapasiteetiltaan rajallinen ja väentungoksessa ahdas. Tapahtumat heikentävät erityisesti pyöräliikenteen asemaa puistossa, vaikka keskikäytävällä on normaalitilanteessa hyvin tilaa kävelijöille ja pyöräilijöille. Tapahtumajärjestäjät liikkuvat ja pysäköivät raskaita ajoneuvoja nurmikoille ja puiden juuristoalueille, jolloin puiden rungot ja istutukset kärsivät. Lisäksi pyöräilyn järjestäminen turvallisesti ja sujuvasti Hämeenpuistossa tapahtumien aikaan on käytännössä mahdotonta ja pyöräliikenteelle on otettu käyttöön tapahtuma-aikainen kiertotieopastus.

Kaksi vaihtoehtoa

Kaavalla mahdollistetaan kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuuden ja käyttäjämukavuuden kehittäminen osana keskustan kehää.

Valmisteluvaiheessa asemakaavamuutoksesta on laadittu kaksi vaihtoehtoista kaavaratkaisua A ja B. Molemmissa vaihtoehdoissa Hämeenpuiston pohjois-eteläsuuntaiset ajoradat on osoitettu katualueeksi ja niiden välinen keskiosa puistoksi. Vaihtoehto A on puiston asemaa ja arvoja korostava. Tämä näkyy erityisesti kaavaratkaisuna, jossa poikkikadut jatkuvat yhtenäisen puistoalueen läpi ajoyhteytenä. Vaihtoehdossa B korostuu liikenteellinen toimivuus ja tässä vaihtoehdossa katualueet jatkuvat puiston läpi. Molemmat vaihtoehdot mahdollistavat yleissuunnitelman mukaiset ajoneuvoliikenteen kehittämistoimenpiteet ja jalankulun turvallisuuteen tähtäävät toimenpiteet. Myös puiston

historialliset arvot on huomioitu pääosin samalla tavalla. Vaihtoehtojen merkittävin eroavaisuus puiston osalta on vaihtoehdossa B esitetty erillinen pyörätie puiston itäreunan puurivien välissä sekä vaihtoehdossa A esitetyt jalankulun vinoyhteydet poikkikatujen kohdalla.

Asemakaavaprosessin vaiheet

Aloitusvaihe

Asemakaava kuuluu maankäytön suunnittelun kaavoitusohjelmaan vuosille 2023 – 2027. Kaavatyö kuuluu asemakaavoitusohjelman ”Kasvun vyöhykkeen vahvistaminen” painopisteeseen. Kaavan tavoitevuosi on 2024.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma kuulutettiin nähtäville sekä lähetettiin tiedoksi osallisille. Aloitusvaiheen aineisto oli nähtävillä 13.1. – 3.2.2022 välisen ajan.

Aloitusvaiheessa saatiin 29 mielipidettä sekä 7 lausuntoa. Mielipiteissä kiinnitettiin huomiota mm. kaavaprosessiin, tapahtumiin, alueen rakennuksiin ja rakentamiseen, puistoihin, viheralueisiin sekä liikenteeseen ja liikkumiseen.

Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 23.3.2022.

Valmisteluvaihe

Asemakaavan valmisteluaineisto – tarkastettu osallistumis- ja arviointi suunnitelma, kaavaluonnosvaihtoehdot (A ja B), kaavaselostus ja selvitysaineisto sekä rakentamistapaohje – kuulutetaan nähtäville 29.09.– 20.10.2023 väliseksi ajaksi. Valmisteluaineistoa esitellään yleisölle asukastilaisuudessa 9.10.2023.

Ehdotusvaihe

Asemakaavaa tullaan tarkistamaan mm. kaavan valmisteluvaiheesta saadun palautteen perusteella ja tarkentuvan suunnittelun myötä kaavaehdotukseksi. Asemakaavaehdotus ja siihen liittyvä aineisto kuulutetaan nähtäville.

Asemakaavan toteuttaminen

Kaavaa voidaan lähteä toteuttamaan heti sen saatua lainvoiman.

SISÄLLYS

Asemakaavan selostus LUONNOS	1
Tiivistelmä	3
Asemakaavamuutoksen tavoitteet	3
Historiallinen arvo	3
Osa Tampereen keskustan kehää.....	3
Pyöräilyn pääreitti	4
Hämeenpuisto virkistys- ja tapahtumapaikkana.....	4
Kaksi vaihtoehtoa	4
Asemakaavaprosessin vaiheet	5
Asemakaavan toteuttaminen.....	5
Sisällys	6
1 LÄHTÖKOHDAT	9
1.1 Selvitys suunnittelualueen oloista.....	9
1.1.1 Asemakaava käsittää ruutukaava-alueen halkovan puistoakselin	9
1.1.2 Luonnonympäristö	9
1.1.3 Rakennettu ympäristö	13
1.1.4 Liikenne	30
1.1.5 Väestö ja palvelut	35
1.1.6 Maanomistus.....	37
1.2 Aiemmin tehdyt suunnitelmat	37
2 ASEMAKAAVAN KUVAUS.....	37
2.1 Kaavan rakenne	37
2.1.1 Mitoitus	37
2.1.2 Palvelut.....	38
2.2 Ympäristön laatua koskevat tavoitteet	38
2.2.1 Kaavatyön alussa asetetut laatutavoitteet.....	38
2.2.2 Tavoitteiden toteutuminen	39
2.3 Aluevaraukset, kaavamerkinntät ja määräykset	41
2.3.1 Muut alueet.....	41
2.4 Nimistö	41
3 KAAVAN VAIKUTUKSET.....	42

3.1	Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön.....	42
3.1.1	Vaikutukset terveyteen ja turvallisuuteen	42
3.1.2	Vaikutukset sosiaaliin oloihin ja kulttuuriin	42
3.2	Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	42
3.3	Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin.....	42
3.4	Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	42
3.4.1	Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	42
3.4.2	Vaikutukset teknisen huollon järjestämiseen	43
3.4.3	Vaikutukset liikenteeseen	43
3.5	Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.....	44
3.5.1	Kaupunkikuva	44
3.5.2	Maisema	58
3.5.3	Rakennettu ympäristö	59
3.5.4	Kulttuuriperintö.....	64
3.6	Vaikutukset talouteen ja elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen (yritysvaikutukset)	64
3.7	Muut kaavan merkittävät vaikutukset	65
4	ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET	65
4.1	Asemakaavamuutoksen käynnistäminen.....	65
4.2	Asemakaavamuutoksen tavoitteet	65
4.2.1	Tavoitteiden tarkentuminen kaavaprosessin aikana	65
4.3	Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot	65
4.4	Osallistuminen ja vuorovaikutus	69
4.5	Asemakaavaratkaisun kehittyminen suunnittelun aikana	69
4.5.1	Aloitusvaiheen palaute ja kaavan valmisteluaineiston laatiminen	69
4.5.2	Valmisteluaineistosta saatu palaute ja huomioon ottaminen	70
4.5.3	Ehdotusaineistosta saatu palaute ja niiden huomioon ottaminen	70
4.5.4	Kaavaehdotukseen tehdyt muutokset nähtävilläolon jälkeen.....	70
5	KAAVA-ALUETTA KOSKEVAT SELVITYKSET	71
5.1	Liito-orava- ja lepakkoselvitys	71
5.2	Hämeenpuiston yleissuunnitelma.....	74
5.3	Hämeenpuiston yleissuunnitelman kustannusarvio	77
5.4	Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys	77

5.5	Hämeenpuiston asemakaavan ilmanlaatuselvitys	79
6	KAAVA ALUETTA KOSKEVAT SUUNNITTELMAT JA PÄÄTÖKSET	80
6.1	Maakuntakaavassa alue on keskustatoimintojen aluetta.....	80
6.2	Keskustan strategisessa yleiskaavassa alue on viher- tai virkistysaluetta.....	81
6.3	Asemakaavassa alue on katu- ja puistoaluetta	82
6.4	Kaava-alueella on voimassa maanalainen asemakaava	82
6.5	Kaupungin strategiat	83
6.6	Tonttijako	86
6.7	Pohjakartta	86
7	ASEMAKAAVAN TOTEUTUS	86
7.1	Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat.....	86
7.2	Toteuttaminen ja ajoitus	86
7.3	Toteutuksen seuranta	86
8	LUETTELO SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJOISTA.....	86
8.1	Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista.....	87

1 LÄHTÖKOHDAT

1.1 Selvitys suunnittelualueen oloista

Hämeenpuistossa puistot, kivikaupunki ja liikenne kohtaavat koko puiston pituudelta, ja näkymiä Hämeenpuistoon aukeaa monelta suunnalta katsottuna. Puiston ympärillä on paljon keskustatoimintoja, kuten kivijalkaliikkeitä, kirjasto ja teatteri. Se on myös vihreä kaistale keskellä keskustaa, toimien solmukohtana, joka on merkittävä osa Tampereen kaupunkikuvaa ja tamperelaisuutta. Hämeenpuiston bulevardit ovat vahvasti läpikulkupaikka, mutta se toimii myös ajanvietto- ja tapahtumapaikkana sekä alueen asukkaiden virkistysalueena.

1.1.1 Asemakaava käsittää ruutukaava-alueen halkovan puistoakselin

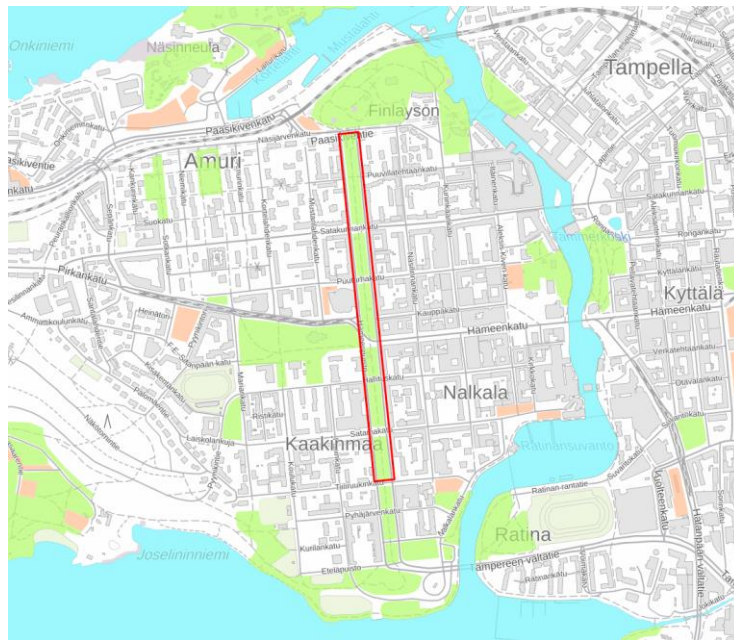
Suunnittelualue sijaitsee aivan kaupungin keskustassa ulottuen Finlaysonin (I), Tammerkosken (II) ja Nalkalan (III) kaupunginosiin. Asemakaavan muutos tehdään lähes koko Hämeenpuiston alueelle. Muutosalue rajautuu pohjoisessa Näsinpuistoon ja etelässä Tiiliruukinkatuun. Tiiliruukinkadusta etelään Hämeenpuisto kuuluu Eteläpuiston asemakaavaan nro 8581. Hämeenpuistoa rajaavat korttelit sen länsi- ja itäpuolella eivät kuulu suunnittelualueeseen.

Suunnittelualue on laajuudeltaan noin 6,2 ha.

1.1.2 Luonnonympäristö

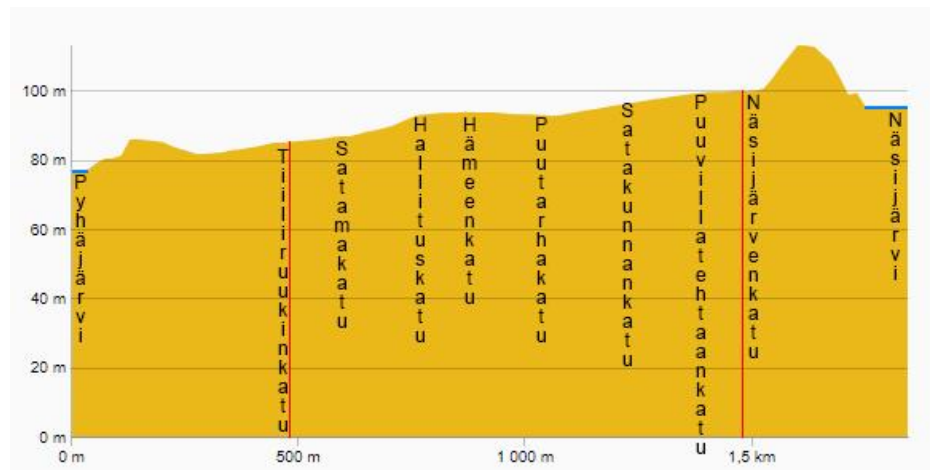
Kaava-alue sijaitsee Tampereen ydinkeskustassa

Kaava-alue sijaitsee keskellä Tampereen keskustaa noin 600 metrin päässä Tammerkoskesta. Hämeenpuisto on Tammerkosken suuntainen 1,3 kilometriä pitkä esplanadi, josta kaava-alueen osuus on 1,0 kilometriä. 38 metriä leveää puistoakselia reunustaa katualueet. Hämeenpuisto muodostaa viheryhteyden Tamperetta pohjoispuolelta reunustavan Näsijärven ja eteläpuolella sijaitsevan Pyhäjärven välille.

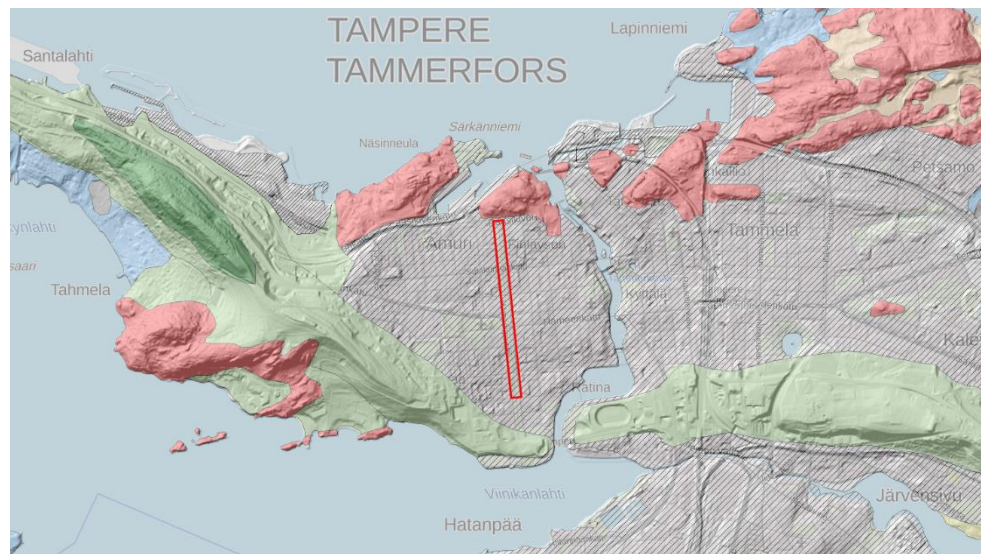
Kuva 1. Kaava-alueen rajausta merkattu punaisella viivalla. Taustalla on peruskarttarasterin maanpeitetaso. (MML, 2023)

Hämeenpuisto asettuu Näsijärven ja Pyhäjärven väliin. Näsijärven korkeustaso on noin +95,4 m ja Pyhäjärven +77,1 m. Kaava-alue alkaa Pyhäjärven päässä Tiiliruukinkadusta, jonka korkeustaso on noin +85,0 m ja päättyy Näsijärvenkatuun, jonka korkeustaso on noin +100,0 m.

Kuva 2. Hämeenpuiston poikkileikkaus (MML, 2023)

Kaava-alueen maaperä on kartoittamaton. Suunnittelualan ulkopuolella pohjoisessa alueen maaperä on kalliomaata ja eteläpuolella hiekkaa. Kallioperä on pääosin granodioriittiä. (GTK, 2023)

Kuva 3. Tampereen keskustan maaperä on kartoittamaton. Kaava-alue on merkattu punaisella viivalla. (MML ja GTK, 2023)

Kasvillisuus

Hämeenpuisto on säilyttänyt alkuperäisen maisema-arkkitehtonisen rakenteen melko hyvin. Puistossa sijaitsee noin 400 puuta. Puurivejä istutettiin alun perin kuusi, mutta puiden varttuessa niistä kaksi sisintä on poistettukarsittu pois. Nykyisin Hämeenpuistossa on neljä puuriviä, mutta jäljellä on vielä muutamia yksittäisiä vanhoja puita jäljellä muistumana kuudesta puurivistä. Hämeenpuiston tunnuspuu on lehmus ja sen rinnalla vaahtera, jota istutettiin alun perin pääsääntöisesti nyt jo poistettuihin keskiosan riveihin. Hämeenkadun ja Kauppakadun väliselle alueelle istutettiin myös muita puulajeja, kuten lehtikuusta, jalokuusia sekä salavaa. Suurin osa puista on aikoen saatossa uusittu, mutta alkuperäisiä puita on edelleen jäljellä puiston keskivaiheilla (ks. kartta).

Hämeenpuiston puurivien uusiminen on edennyt vuoden 1994 yleissuunnitelman periaatteita noudattaen. Viimeisin vihersuunnitelma vuodelta 2006 koskee Tiiliruukinkadun ja Eteläpuiston väliä. Katutyöt, erilaiset kaivutyöt puistossa sekä raskas liikenne ovat vuosikymmenien varrella heikentäneet puiden biologisia elinolosuhteita, kuten yleensä kaupunkialueilla. Puut ovat myös joutuneet ajoittain kärsimään Hämeenpuistossa järjestettävistä tapahtumista, jolloin juuristoalueita ovat kuormittaneet ja tiivistäneet milloin pysäköidyt autot ja milloin vaurioittaneet erilaisten rakenteiden vaatimat perustustyöt.

Hämeenpuiston nurmikot ovat huonokasvuisia ja kuluneita. Valon puute, kasvualustan laatu ja toistuvat kunnallistekniikan kaivuutyöt heikentävät kasvua. Nurmikolla liikkuvat ajoneuvot ja jalankulkijat kuluttavat

nurmikkoa nopeammin kuin se ehtii uusiutua. Tiivistyneessä kasvualustassa nurmikon juuristo voi huonosti. Lisäksi nurmikon hoitoon liittyvässä kalustossa ja toimenpiteissä on kehitettävää.

SÄILYNYT PUUSTO ISTUTUSAJANKOHDAN MUKAAN

Kuva 4. Kaava-alueen säilynyt puusto istutusajankohdan mukaan. (Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014)

Eläimistö

Asemakaava-alueelle on laadittu liito-orava- ja lepakkoselvitys (Sitowise, 2021). Selvityksen mukaan alueella ei tehty havaintoja liito-oravasta, mutta Hämeenpuisto on mahdollinen kulkuyhteys liito-oraville. Puistoa halkovien leveiden katujen kohdalla yhteys on kuitenkin heikko. Hämeenpuistossa tehtiin tutkimusajankohtana vain yksi havainto ohilentävästä lepakosta.

1.1.3 Rakennettu ympäristö

Hämeenpuiston syntyhistoria liittyy Tampereen 1800-luvun alkuvuosikymmeneen

Tampereen kaupunki perustettiin Tammerkosken länsirannalle vuonna 1779. Perustamisen yhteydessä kaupungille annettiin vapaan kaupungin oikeudet, joka takasi vero- ja tullivapauksia. Kaupungissa ei kuitenkaan saanut viljellä maata, joten toimeentulo hankittiin kaupasta ja käsityöstä. Työpaikat ja asutus sijoituivat Tammerkosken läheisyyteen ja nykyisen Näsilinnankadun länsipuolella sijaitivat vain asukkaiden kasvi- ja laidunmaat. Aina 1840-luvulle asti kaupungin kasvu pysyi maltillisena ja asutus pysyi nykyisen Näsilinnankadun ja kosken väliselle alueelle.

Kuva 5. Ote Tampereen ensimmäisestä tontti- ja moisiokartasta vuodelta 1780. Kaavoitettu alue ulottui nykyiseen Näsilinnankatuun asti. Pienen välikaistaleen jälkeen alkoivat plantaasialueet, joita jaettiin ilmaiseksi kaupungin tontinomistajille. (Vapriikin kuva-arkisto)

1800-luvun puolivälissä kosken rantaan perustetut tehtaat alkoivat kehittyä sekä laajentua ja vaativat lisää työntekijöitä. Kaupunki vastasi asuntotarpeeseen laajentamalla yhdyskuntarakennetta kohta länttä ja kaavoittamalla lisää asuinkortteleita. Vuoteen 1877 asti Tammerkosken itäpuoli kuului Messukylän kuntaan.

Ensimmäiset Hämeenpuiston linjaukset näkyvät 1820-luvun asemakaavakartoissa, joissa kadun nimi oli vielä "Pohjoismalmin pitkäkatu", Norrmalms långgatan, Näsinpuiston kallioiden mukaisesti. Turun palon (vuonna 1827) jälkeen vuonna 1830 senaatin hyväksyi C.L. Engelin asemakaavan, jossa Hämeenpuisto on esitetty nykyisellä paikallaan esplanadina. Hämeenpuiston rakentaminen ja puiston länsipuolen asuttaminen sai ponnista vasta Tampereen keskustassa vuonna 1865 tapahtuneen tulipalon jälkeen.

Kuva 6. C.L. Engelenin vuonna 1830 hyväksytty asemakaava.

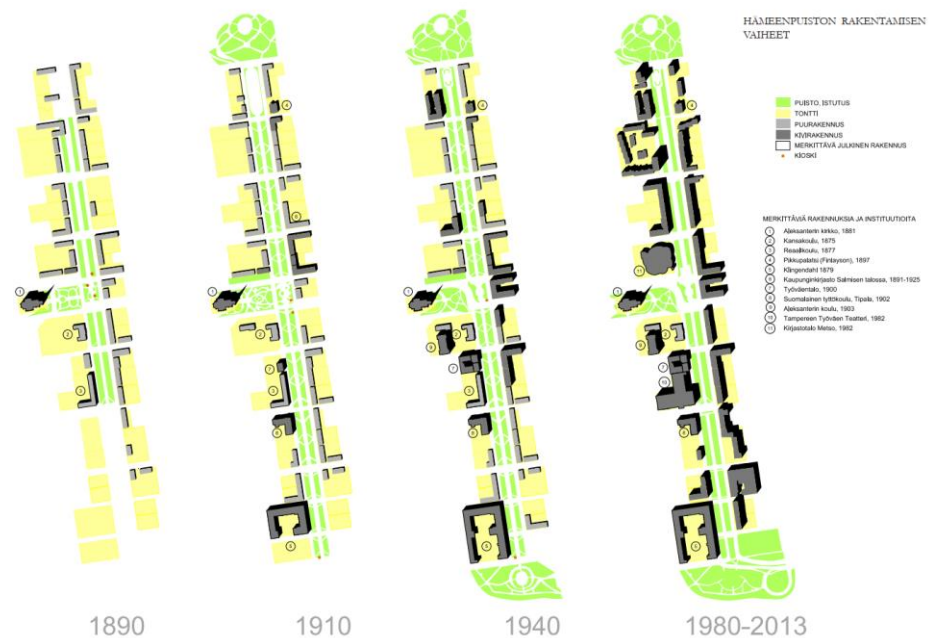
Vuonna 1868 hyväksytyssä asemakaavassa Hämeenpuiston leveydeksi asetettiin noin 60 metriä (100 kynnärää), josta puistoakselin leveys on 38 metriä ja sitä reunustavat kadut molemmin puolin.

Esplanadi on Hämeenpuiston vanha ja vieläkin vanhemman polven keskuudessa yleisesti käytetty nimitys. Nykyisin virallinen ja yleisesti käytetty nimi Hämeenpuisto on ollut käytössä vasta vuoden 1935 asemakaavan muutoksesta lähtien.

Ensimmäiset puut istutettiin vuonna 1866 Esplanadin (Hämeenpuiston nimitys siihen aikaan) pohjoisosaan kahteen riviin. Kaupungin täyttäessä 100 vuotta vuonna 1879 myös Esplanadin tuli olla riittävän edustavassa kunnossa istutuksineen siellä järjestettäviä juhlallisuuksia varten. Puiston ensimmäiset osuudet olivat Hämeenkatu – Satamakatu ja Hämeenkatu – Puuvillatehtaankatu. Vuosisadan vaihteessa istutustyöt etenivät Satamakadusta etelään Tiiliruukinkadulle. Vuoteen 1903 mennessä puisto ulottui Eteläpuistoon saakka.

Hämeenpuiston pohjoispäässä länsipuolen korttelin talot oli rakennettu asemakaavan vastaisesti puiston keskilinjaan asti. Ne purettiin vuonna 1908 ja korttelin rajalle rakennettiin lauta-aita. Tämän jälkeen puistoakselin pohjoispää sai uuden, melko yksikertaisen ilmeen. Keskiosasta tehtiin avoin hiekkakenttä, joka rajattiin lehmusrivillä. Kadun reunaan istutettiin vaahterarivi. Kokonaisuudessaan puisto valmistui 1909.

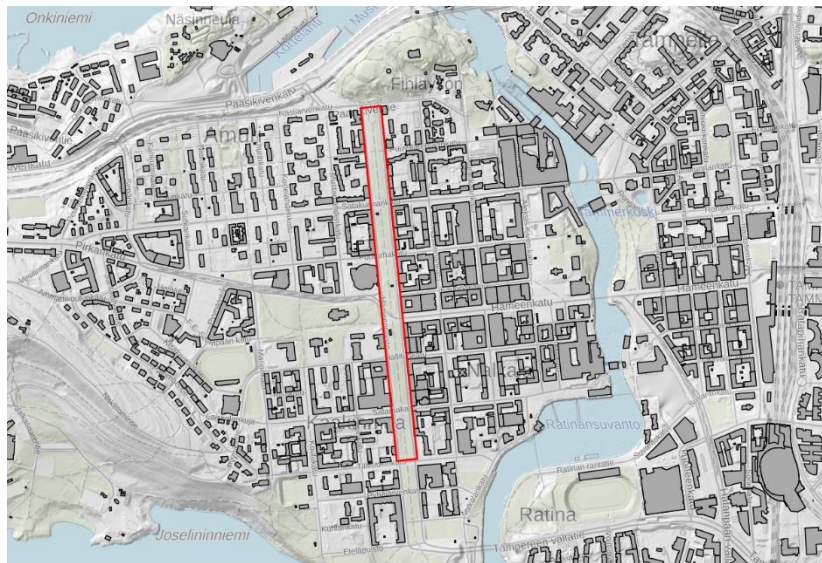
Eteläpuiston rakentaminen alkoi vuonna 1917, mutta työ jäi kesken kansalaissodan takia. Kun Eteläpuisto lopulta valmistui vuonna 1929, oli Tampere saanut koko keskustaa halkova yhtenäisen ja näyttävän puistoakselin Pyhäjärveltä Näsijärvelle.

Kuva 7. Hämeenpuiston rakentamisen vaiheet. (Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014)

Yhdyskuntarakenne

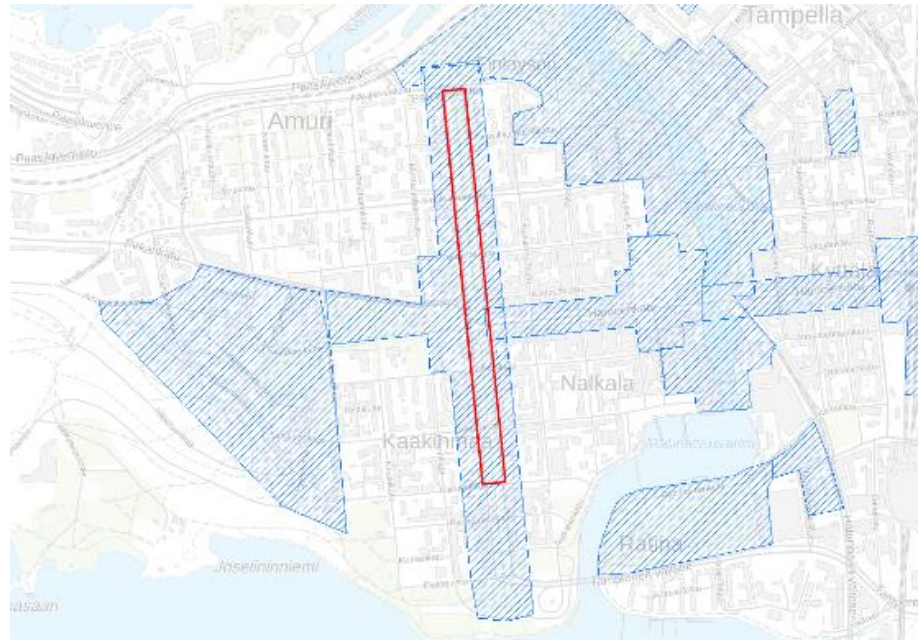
Hämeenpuisto sijaitsee keskellä Tampereen keskustan ruutukaavarakennetta. Puisto muodostaa tärkeän eteläpohjoissuuntaisen viheryhteyden Pyhäjärven ja Näsijärven välille. Hämeenpuisto on osa Tampereen ydinkeskustaa ympäröivää keskustakehää yhdessä Satakunnankadun ja Tampereen valtatie kanssa. Hämeenpuisto muodostaa Tammerkosken ja rautatien tavoin koko ydinkeskustan lävistävän elementin, joka jakaa kaupunkirakenteen hyvin tunnistettaviin osiin.

Kuva 8. Kaava-alueen sijainti merkattu punaisella viivalla (MML, 2023)

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)

Kaava-alue kuuluu Hämeenpuiston valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009). Kaava-alue sivuaa myös Tampereen Hämeenkatu, Hämeensilta ja Keskustori RKY-alueita.

Kuva 9. Tampereen keskustassa sijaitsevat RKY-alueet merkattu sinisellä viivarasterilla ja Hämeenpuiston kaava-alue punaisella viivalla

Tampereen Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset

rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan.

Kulttuurihistoriallista arvoa lisäävät puistoon eri vuosikymmeninä sijoitetut tunnettujen taiteilijoiden julkiset veistokset. Hämeenpuistolla on myös kaupunkilaisten muistoissa tärkeä sija, mikä lujittaa sen merkitystä ja arvoa. Hämeenpuiston ensimmäisten puiden istuttamisesta on kulunut noin 140 vuotta ja niitä on vielä lukuisia jäljellä puiston keskivaiheilla.

Hämeenpuisto luo Tampereelle selvän morfologisen identiteetin, se on monumentaalisen suora yhteys kahden kaupungille tärkeän puiston Eteläpuiston ja Näsinpuiston välillä ja muodostaa kahta suurta järveä yhdistävän pitkän vihreän akselin. Tässä mielessä Hämeenpuisto on ainutlaatuinen. Hämeenpuiston puistoakseli on lisäksi topografialtaan vaihteleva: korkeusero Eteläpuiston ja Näsijärvenkadun välillä on 15 metriä, mikä tarjoaa erilaisia perspektiivinäkymiä puistoakselin varrella.

Rakennukset

Hämeenpuiston varren vanhimmat, 1800-luvun lopulta säilyneet rakennukset ovat koulurakennukset, Finlaysonin Pikkupalatsi ja Aleksanterin kirkko. Vuosien 1910-1920 välillä rakennetuista puisista asuinrakennuksista suuri osa on purettu kerrostalojen tieltä. 1920-luvulla rakennettiin As. Oy Länsipuisto osoitteessa Hämeen-puisto 8 (V. Kallio, 1927), Kiinteistö Oy Tuulensuu ja Hämeen-puisto 29 (B. Strömmer 1928). 1930-luvulla toteutettiin neljä asuinkerrostaloa ja 1950-luvulla kolme kerrostaloa. Suomen ensimmäinen pilvenpiirtäjä ”Impilinna” valmistui Amurinlinnan kortteliin Hämeenpuiston ja Satakunnankadun kulmaukseen vuonna 1955 (E. Bryggman). 1960-70 -luvulla toteutettujen kerrostalojen myötä purettiin viimeiset puuasuinrakennukset.

Kulttuuri-instituutioita Hämeenpuiston varressa ovat nykyisin työväentalo (1900) ja Tampereen Työväen Teatteri (1901). 1980-luvulla Hämeenpuiston varteen rakennettiin kaksi uutta kulttuurirakennusta: Metso-kirjasto ja teatteri. Marjatta ja Martti Jaatisen suunnittelema Tampereen Työväen Teatterin uudisrakennus valmistui Työväentalon naapuriin vuonna 1985. Raili ja Reima Pietilä voittivat uudesta kirjastosta käydyn arkkitehtikilpailun ja Metso valmistui 1986.

Kuva 10. Hämeenpuiston varren asemakaavalla suojellut rakennukset on numeroitu karttaan punaisilla numeroilla. Kohteista Hämeenpuiston kioski on purettu ja korvattu uudella. (Tampereen Oskari-karttapalvelu, 2023). Muut arvoitetut kohteet on numeroitu karttaan mustilla numeroilla.

Hämeenpuiston varren suojeltuja rakennuksia ovat:

1. LAIVAYHTIÖNTALO, As. Oy Läntinen Puistokatu 6, Hämeenpuisto 6 (Birger Federley 1908) *RM I*
2. FINLAYSONIN PIKKUPALATSI, Asko Oy Puuvillatehtaankatu 8 (Fredrik Thesleff 1897) *RKM I*

3. Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenpuisto 27 b, Hämeenpuisto 27 B
4. TUULENSUU, Hämeenkatu 30 (Bertel Strömmer 1928, Pertti Hietaniemi 1992) *RKM I*
5. ALEKSANTERIN KIRKKO, Pyynikin kirkkopuisto (Theodor Decker 1881) *RKM I*
6. HJORTHIN TALO, Hämeenkatu 33 (Georg Henriksson 1936) *RKM III*
7. ALEKSANTERIN KOULURAKENNUKSET, Hämeenpuisto 26 (Brynolf Sjöström 1873, F.I. Calonius 1886, Wivi Lönn 1904) *RKM I*
8. TYÖVÄENTALO, Hämeenpuisto 28 (Heikki Tiitola 1899, Lambert Petterson 1905, Heikki Kaartinen 1909, Bertel Strömmer 1929, Taina Väisänen 1991) *RKM I*
9. HÄMEENPUISTON KIOSKI, Hämeenpuisto, *purettu*

Kunkun parkin asemakaavan yhteydessä laaditussa kaupunkikuva- ja kulttuuriympäristöselvityksessä (WSP, 15.1.2014) on tehty kooste Hämeenpuiston rakennusperintökohteista. Kohteiden listaus perustuu pääosin julkaisuun M. Leskinen, J. Jaakkola, Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998, Tampereen kaupungin ympäristötoimi kaavoitusyksikkö julkaisuja 2/98, Tammer-paino Oy, Tampere 1998. Luetteloa on täydennetty lisäksi modernin arkkitehtuurin kohteilla julkaisusta M. Seppänen, I. Kalakoski ja S. Karppinen, Tampereen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö 2012, A-insinöörit suunnittelu Oy. Kohdeluettelossa esitetty arvoluokitus perustuu Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998-julkaisun tyyppi- ja arvoluokituksiin.

Tyyppiluokitus

K= kulttuurihistoria

M= maisema, kaupunkikuva, ympäristökokonaisuus

R= rakennustaide

Arvoluokitus

I = suojeltu lailla tai asemakaavalla

II = erittäin merkittävä, alkuperäisyysaste suuri

III = merkittävä, alkuperäisyysaste suuri

Inventoinneissa arvoitettuja Hämeenpuiston varren rakennuksia (ei suojeltu):

10. Länsipuisto, Hämeenpuisto 8 (Veikko Kallio 1927) *M III*
11. Amurinlinna, Hämeenpuisto 12 (Erik Bryggman 1950-54) *RM II*
12. Pääkirjasto Metso, Hämeenpuisto (Raili ja Reima Pietilä 1982) *RKM II*, valtakunnallisesti merkittävä
13. Tampereen työväen teatteri, Hämeenpuisto (Marjatta ja Martti Jaatinen 1985, Taina Väisänen 1992)

14. Tyttölyseo / Pyynikin koulu, Satamakatu 1 (Wivi lönn 1899, 1931), *RKM II*, valtakunnallisesti merkittävä
15. Tiilispuisto, Hämeenpuisto 43-45, (Maunu Kitunen ja Erkki Luoma 1961), *RM III*

Rakennelmat puistossa

Ensimmäisiä rakennelmia puistossa oli Hämeenpuisto 29 kohdalla sijaitseva Selinin vesikioski, joka valokuvien perusteella on 1880-luvulta.

Hämeenkadun ja Hallituskadun välissä oli soittolava, jossa esiintyi kesäisin milloin venäläinen sotilassoittokunta, milloin VPK:n soittokunta. Lava purettiin Eteläpuiston soittolavan valmistuttua 1924. Pyynikin kirkkopuisto liittyi ennen liikenteen kasvua osaksi Esplanadin puistokokonaisuutta ja vaikutti toiminnallisen painopisteen sijoittumiseen. Paikan suosioon vaikutti ennen kaikkea keskeinen sijainti kaupungin vilkkaimpien katujen, Hämeenkadun ja Kauppakadun päässä. 1920-luvulla Selinin vesikioski oli saanut rinnalleen funkistyyllisen lankarullakioskin. Myöhemmin pikkukioskien ulkoasu on vaihdellut noudattaen muutoksia kaupungin kioskityyppien kehityksessä.

Bertel Strömmerin suunnittelema vesiallas vuodelta 1919 puiston pohjoispäässä oli tamperelaisten lasten suosiossa, mutta se jouduttiin purkamaan 1930-luvulla terveydelle vaarallisena. 1960-luvulla paikalle rakennettiin uusi allas, mutta sekin poistettiin, tällä kertaa osaksi autoliikenteen kasvun, osaksi kunnossapito-ongelmien vuoksi.

Hämeenkadun eteläpuolella sijainnut grillikioski Rillinki purettiin vuonna 2011. Se oli rakennettu vuonna 1967 paikalla sitä ennen olleen lautarakenteisen kioskin paikalle. Suunnitelmat kioskin laajentamiseksi alkoivat 2000-luvulla ja Rillingin säilyttämistä koskeva kaava laadittiin vuonna 2005. Tampereen kaupunki osti Rillingin vuonna 2009 ja teki 2010 sopimuksen uuden ravintolayrittäjän kanssa uudesta puistoravintolasta. Uusi Rillinki valmistui samalle paikalle lopulta kesällä 2014. Hämeenpuiston toinen kiinteä ravintolatoimintaan liittyvä rakennus sijaitsee vastapäätä Pääkirjasto Metsoa ja se on kooltaan vähän Rillinkiä pienempi. Molempia rakennuksia ympäröivät rajatut anniskelualueet. Kaava-alueen kolmas pysyvä rakennus on Satakunnankadun eteläpuolella sijaitseva radioasema.

Kuva 11. Hämeenpuiston kiinteät rakennukset; Rillinki, Puistro Ukkometso ja radioasema. (FCG, 2023)

Kesällä ja tapahtumien aikana puistossa on väliaikaisia kioskeja sekä myyntikatoksia ja -kojuja. Lisäksi alueella on runsaasti erilaista kaupunkiympäristölle tyypillistä tekniikkaa kuten laitekaappeja, liikennemerkkejä, opasteita ja erilaisia valaisinpylväitä.

Kuva 12. Hämeenpuiston katukalusteita; yksittäisiä penkkejä ja roska-astioita (FCG, 2023).

Puistoveistokset

Hämeenpuistossa ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee useita julkisia veistoksia ja monumentteja. Näsinpuistossa heti Hämeenpuistoa vastapäätä on Emil Wickströmin vuonna 1913 pystytetty Näsinkallion suihkukaivo (kaava-alueen ulkopuolella). Vuonna 1921 paljastettiin Aleksanterin kirkon kohdalla Viktor Janssonin Vapaudenpatsas. Vapauden aukiolla on myös vesikelluva graniittipallo (1997), joka pyörii ohuen vesipatjan päällä kahden oppovesipumpun avulla. Kiven ympärillä on graniittikivistä rakennettu kompassiaihe.

Kirkkopuiston vesialtaan pronssinen veistos ”Kevät” (kaava-alueen ulkopuolella), joka on Väinö Richard Rautalinin (1891–1943) käsialaa, paljastettiin 1937.

1950-luvulla paljastettiin kaksi uutta muistomerkkiä: vuonna 1950 Väinö Aaltosen punagraniittinen Osuustoimintamonumentti Eteläpuiston paviljongin paikalle (kaava-alueen ulkopuolella) ja Kauppakadun ja Satakunnankadun väliselle osuudelle vuonna 1951 Lauri Leppäsen pronssinen muistomerkki Minna Canthille. Tampereen Kirjapaino Oy lahjoitti kaupungille ”Uutinen”-nimisen veistoksen vuonna 1981 Aamulehden 100-vuotisjuhlien yhteydessä. Kuvanveistäjä on Heikki Varja.

Kuva 13. Hämeenpuiston pohjoispään näkymänpäätteenä oleva Näsinkallion suihkukaivo.

Kuva 14 (vasemmalla) ja Kuva 15 (oikealla). Vapaudenpatsas ja Uutinen-veistos.

Kuva 16. Hämeenpuiston veistokset vesikelluva graniittipallo ja Minna Canthin muistomerkki. (Annamaria Puumala, 2023 ja FCG, 2023)

Maisema

Hämeenpuiston esplanadimainen muoto on peräisin 1800-luvun asemakaavoituksen malleista, ihanteista ja rakennussäätelystä. Puiston tehtävänä oli edistää Tampereen kaupunkikuvallista ilmettä ja paloturvallisuutta sekä toimia virkistystä palvelevana julkisena ulkotilana. 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa eurooppalainen kaupunkipuistokulttuuri vakiinnutti asemansa Suomessa ja aikakaudelle tyypillinen saksalainen puutarhatyyli levisi koko maahan. Tyylin ominaispiirteitä olivat puuryhmät ja -rivit avarilla ja valoisilla ruohomatoilla sekä näyttävästi kukkivat pensas- ja koristeistutukset.

Hämeenpuisto on säilyttänyt alkuperäisen maisema-arkkitehtonisen rakenteen melko hyvin, mutta se on historiallisena ympäristönä hauras. Puistoa reunustanut alkuperäinen rakennuskanta on vähitellen uusittu ja katujen varrella on nykyisin paljon moderneja rakennuksia. Viheralueella on runsaasti erilaista kaupunkiympäristölle tyypillistä tekniikkaa kuten

puistomuuntamo, laitekaappeja, liikennemerkkejä, opasteita ja erilaisia valaisinpylväitä sekä kolme kiinteää rakennetta.

Hämeenpuiston kaupunkikuvalliseen ilmeeseen kuuluvat olennaisena osana sitä reunustavien rakennusten yhtenäinen rivi sekä puiston visuaaliset päätteet. Hämeenpuiston eteläosasta näkyi alkuvuosina vielä Pyhäjärven kapeaa selkää Hatanpään ja kaupungin välissä. Vuoden 1897 kaavassa ollut muotopuutarha rakentui Karstenin ja Vaaramäen suunnittelemana kaarevine soittolavoineen ja sitä ympäröivä puisto kruunaamaan puistoakselin päätettä ja viimeisenä Osuustoimintamuistomerkki. Pohjoisen päätteen muodostaa edelleen Näsinpuiston kallio ja sen juurelle rakennettu Tirkkoson monumentaalinen suihkulähde. Ilman kaupunkikuvallista päätettä puistokatujen identiteetti jää heikoksi. Näin on käynyt Hämeenpuiston eteläpäässä, jossa liikenne on katkaissut toiminnallisen yhteyden Eteläpuistoon. Mutta ongelmana täällä lisäksi ongelmana on myös Eteläpuisto nykyasussaan. Sitä rajaa järvinäkymää peittävä puiden kaari. Tämä koivukaari on puistotaiteellisesti onnistunut päate puistokadulle, mutta nykyään sen rajaamaa tilaa hallitsevat liikennemelu sekä ränsistyneen oloiset sembramännyt.

Hämeenpuistossa puut rajaavat jatkuvasti erilaisia näkymiä. Puiden lomasta keskellä kulkiessa huomion kiinnittävät erityisesti vanhat rakennukset kauniine kivijalkoineen. Pitkään puiston suuntaiseen näkymän tuo vaihtelua alueen korkeuserot. Maanpinta laskee kohti etelää, mutta puiston keskiosassa Hämeenkadun ympäristössä on tasainen kohta, joka jakaa näkymiä sekä etelästä, että pohjoisesta. Samalla kohdalla oleva vapaudenpatsas korostaa kohdan merkitystä Hämeenpuiston keskikohtana. Poikkikatujen risteyksien kohdalla avautuu merkittäviä näkymiä Tampereen keskustan ruutukaava-alueelle.

Kaupunkikuva

Hämeenpuisto on alkujaan suunniteltu C.L. Engelin vuoden 1830 kaavassa palokatkoksi. Palokatkoina käytettiin kaupunginosien väliin sijoitettavia leveitä, puiden reunustamia katuja tai esplanadeja.

Hämeenpuiston nimi oli vuoteen 1936 asti Esplanadi, mikä viittaakin 1800-luvun asemakaavoituksen ihanteisiin ja ratkaisuihin. Sana ”esplanade” on alkujaan ranskaa, ja sillä on tarkoitettu kaupunkilainnoituksen sisällä avointa kenttää, jolla on järjestetty paraateja. Myöhemmin paraatikenttiä kohennettiin puuistutuksilla julkiseksi oleskelu- ja kävelyalueiksi. Anglosaksisissa maissa ja Pohjoismaissa esplanadilla tarkoitetaan kuitenkin kahden kadun välissä olevaa, vähintään kahden puurivin muodostamaa suoraa puistoakselia.

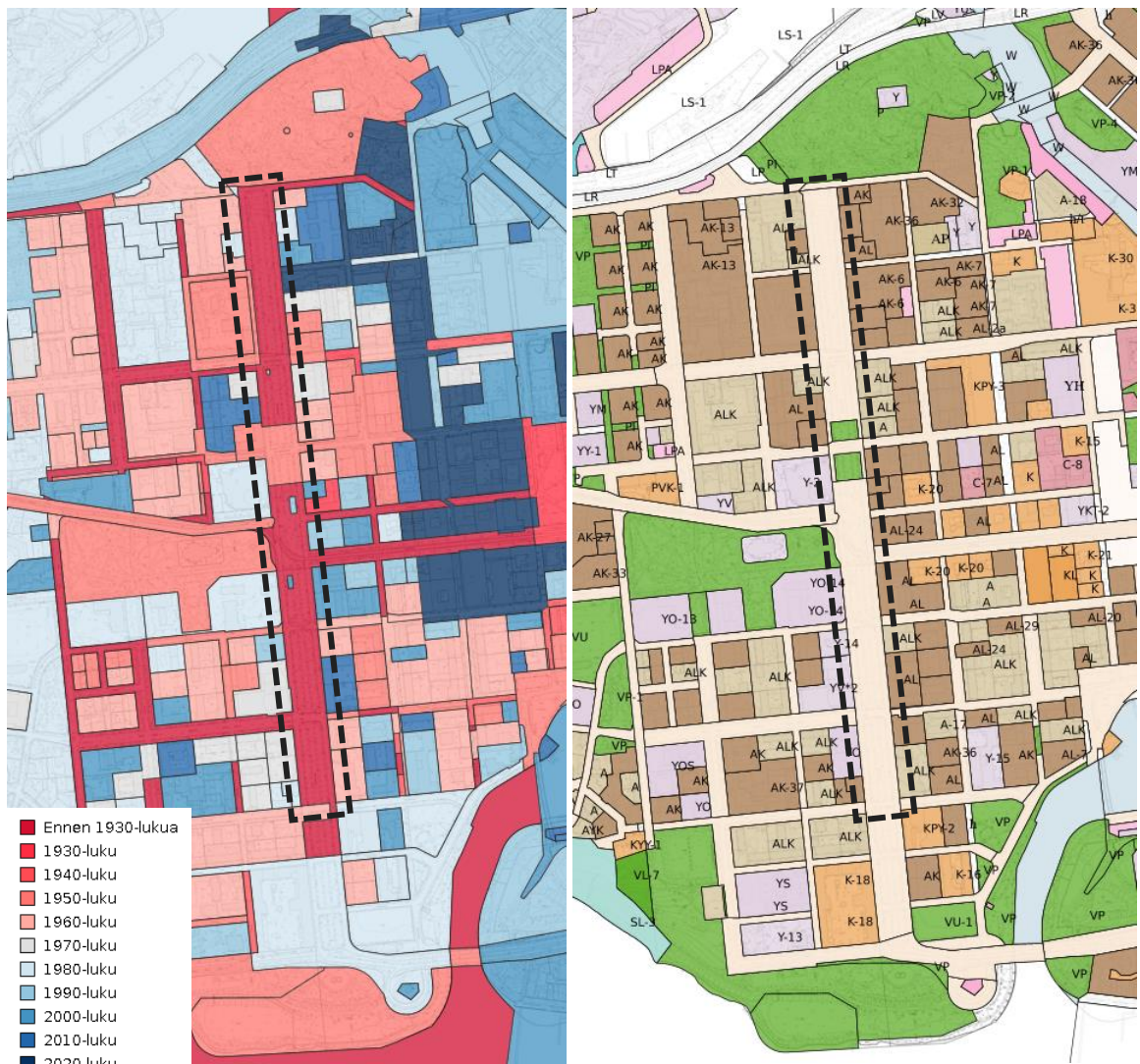
Hämeenpuistossa on pääasiassa voimassa Lambert Pettersonin asemakaava vuodelta 1897 (kaava nro -162). Siinä osoitetaan Läntinen ja Itäinen puistokatu ja niiden väliin esplanadi. Petterssonin kaava ei yksiselitteisesti määrittele katujen välistä Esplanadia puistoksi mutta ei myöskään puistokatua koko leveydeltään katualueeksi. Hämeenpuisto merkittiin koko pituudeltaan ja leveydeltään asemakaavan mukaisena katualueena yleisten alueiden rekisteriin vuonna 1954.

Esplanadin määritelmään sisältyviä kahta elementtiä – katua ja puistoa – ei nähty tarpeelliseksi erottaa toisistaan, kun Hämeenpuisto merkittiin koko pituudeltaan ja leveydeltään asemakaavan mukaisena katualueena yleisten alueiden rekisteriin 1950-luvulla. Kuitenkin muutamaa vuotta myöhemmin Puutarhakadun risteuksen asemakaavassa nähtiin tarpeelliseksi erottaa katu ja puisto toisistaan. Ratkaisu heijastanee samaan aikaan tapahtunutta autoistumista ja tarvetta erottaa eri liikennemuodot toisistaan. Nyt tehtävään asemakaavamuutokseen heijastuu sama tarve erottaa eri liikkumismuodot toisistaan liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantamiseksi samalla kun Hämeenpuiston viherrakennekin nostetaan esille kaavakartalla.

Hämeenpuistoa alettiin rakentamaan puistokaduksi Tampereen palon 1865 jälkeen. C.A. Edelfelt levensi puistokatua vuoden 1868 kaavassa nykyiseen leveyteen (100 kynnärää eli n. 60 metriä, josta puistoakselin leveys 38 metriä). Ensimmäiset puut puistokadulle istutettiin vuonna 1866. Puuistutukset ulottuivat Hämeenpuiston eteläosaan vuoteen 1903 mennessä ja pohjoisosaan vuoteen 1909 mennessä. Alkujaan puistossa oli yhteensä kuusi puuriviä, mutta puiden kasvaessa keskimmäiset puurivit poistettiin.

Luonteeltaan Hämeenpuisto on siis rakentamisestaan alkaen ollut esplanadi, jossa kahden kadun välissä on symmetristen puurivien luonnehtima puisto, jonka keskellä on leveä puistokäytävä.

Ennen voimakasta autoistumista 1950-luvulta alkaen hevos-, pyörä- ja autoliikenne tapahtui esplanadia reunustavilla kaduilla ja keskikäytävä oli varattu jalankululle ja oleskelulle. Autoliikenteen lisääntyä pyöräliikenne on vähitellen siirtynyt ajoradoilta puiston keskikäytävälle.

Kuva 17 (vasemmalla). Asemakaavojen voimaantulovuodet kaava-alueen ympäristössä. Hämeenpuistossa on pääasiassa voimassa vuoden 1897 asemakaava (nro -162). Puutarhakadun risteyksessä on voimassa vuoden 1956 kaava nro 1769 ja Tiiliruukinkadun risteyksessä vuoden 1968 kaava nro 2445. Puistossa olevien rakennusten – radioaseman, Puistobistron ja Rillingin – kaavat ovat vuosilta 1962, 1998 ja 2005. Kaava-alueen likimääräinen sijainti osoitettu mustalla katkoviivalla. Karttalähde: Tampereen kaupunki, [Oskari - Kartat.tampere.fi](http://Oskari.kartat.tampere.fi)

Kuva 18 (oikealla). Ote ajantasa-asemakaavan käyttötarkoituksalueista. Hämeenpuisto on kokonaisuudessaan katualueita lukuun ottamatta virkistysalueita Puutarhakadun risteyksen ympärillä. Karttalähde: Tampereen kaupunki, [Oskari - Kartat.tampere.fi](http://Oskari.kartat.tampere.fi)

Muinaisjännökset

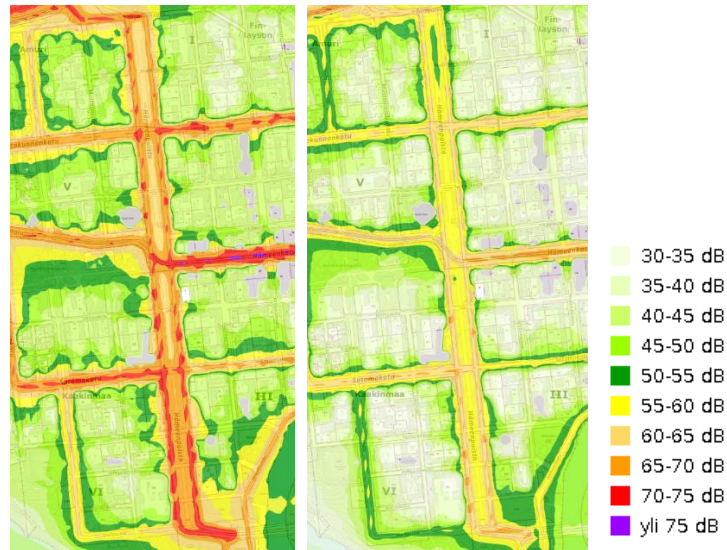
Kaava-alueella ei sijaitse tunnettuja muinaisjännöksiä.

Tekninen huolto

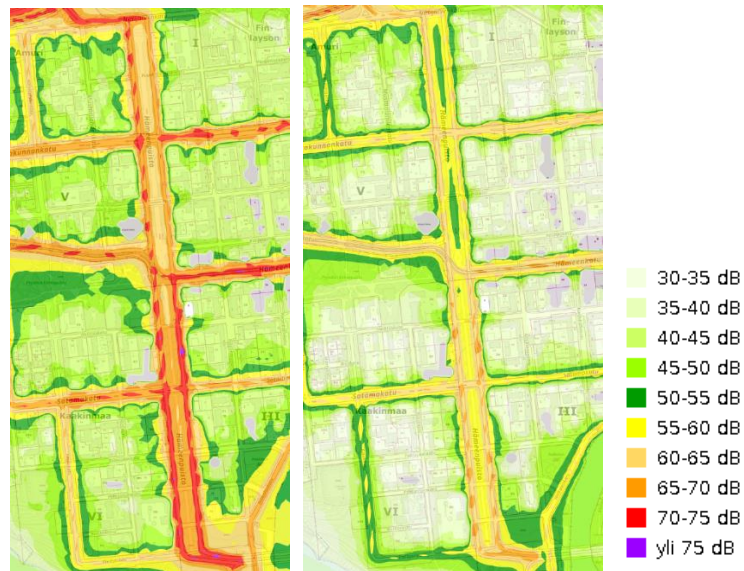
Hämeenpuistossa kulkee paljon maanalaisia johtoja ja putkia sekä sora-alueella että nurmialueilla.

Ympäristönsuojelu ja ympäristöhäiriöt

Valtioneuvoston melutaso ohjearvoista antaman päätöksen mukaan virkistysalueilla taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (LAeq) päiväohjearvoa (klo 7-22) 55 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7) 50 dB. Tampereen kaupungin meluselvityksen (2022) mukaan kaava-alueen liikennemelun ohjearvot ylittyvät sekä päivällä että yöllä.

Kuva 19. Melu 2022 päivä- ja yönajan keskiäänitaso (Tampereen kaupunki, 2022)

Kuva 20. Melu 2040 (ennuste) päivä- ja yönajan keskiäänitaso (Tampereen kaupunki, 2022)

Kaava-alueelle on laadittu meluselvitys ja ilmanlaadun selvitys syksyn 2023 aikana ja niiden raporttiluonnokset ovat selostuksen liitteenä. Alustavien tulosten mukaan kaava-alueella kaupunkivirkistysalueen melutason ohjearvot ylittyvät 100 %:ssa kaava-alueesta. Päivämelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä suurimmassa osassa aluetta, eteläosissa kokonaan ja pohjoisosissa osaksi. Myös yömelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä, eteläosissa yleisemmin kuin pohjoisosissa.

Ilmanlaatuselvityksen tulosten perusteella mallinnuksen suurimmat pitoisuudet esiintyvät Hämeenpuiston eteläpäässä ja risteysalueilla. Mallinnusten mukaan kansalliset raja- tai ohjearvot eivät ylity kohteessa, joten suunnittelukohde täyttää ilmanlaadulle asetetut vaatimukset.

1.1.4 Liikenne

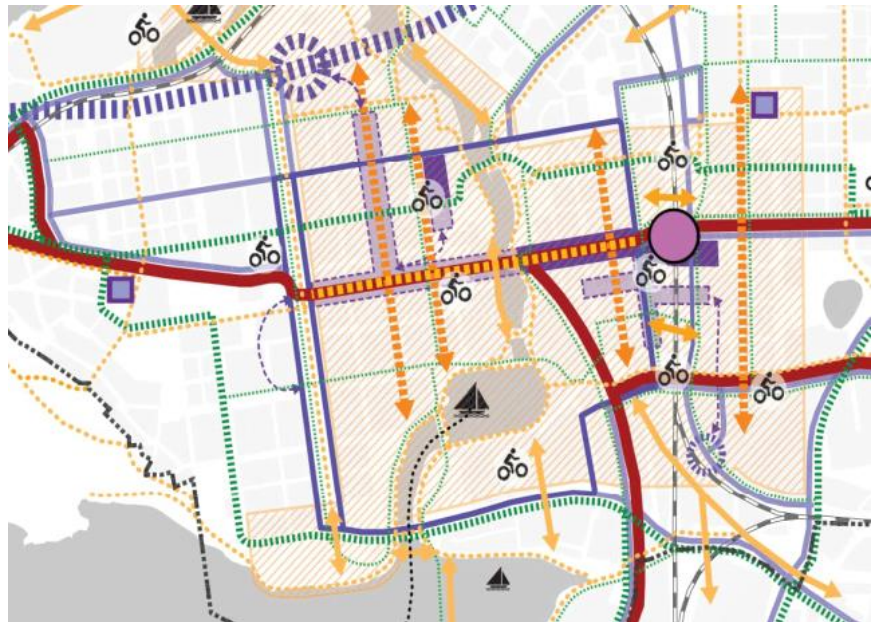
Hämeenpuistoa ympäröivät katualueet ja puiston läpi kulkee poikittain useita merkittäviä katuja. Hämeenpuisto on osa Tampereen ydinkeskustaa ympäröivää keskustakehää yhdessä Satakunnankadun ja Tampereen valtatie kanssa. Keskustakehän tarkoitus on johtaa liikennettä lohkoperiaatteella toimivan keskustan eri lohkojen välillä ja syöttää liikennettä keskustan keskitettyihin pysäköintilaitoksiin. Keskustan länsiosaan etelästä saapuva/poistuva liikenne kulkee Hämeenpuiston kautta, koska vaihtoehtoisia kulkureittejä ei käytännössä ole. Myös lännestä ja idästä saapuva ja poistuva liikenne kulkee useimmiten jonkin matkaa Hämeenpuistossa. Hämeenpuiston liikennemäärät ovat suurimmat puiston eteläosassa Satamakadun eteläpuolella, jossa liikennettä on vuorokaudessa noin 25 000 ajoneuvoa. Satamakadun ja Satakunnankadun välillä liikennemäärä vaihtelee 10 000 ja 13 000 ajoneuvon välillä. Satakunnankadun pohjoispuolisen osan merkitys liikenneverkossa on pienentynyt Rantaväylän tunnelin rakentamisen jälkeen, mikä on laskenut liikennemääriä. Liikenteen ennustetaan vähenevän edelleen raitiotien toisen vaiheen valmistumisen ja Paasikivenkadun kapasiteetin laskun myötä. Pohjoisosan liikennemäärä on nykytilanteessa kuitenkin vielä kohtalaisen suuri; noin 9000 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Tampereen ydinkeskusta on tavoite kasvaa vuoteen 2040 mennessä 15 000 uudella asukkaalla ja 15 000 uudella työpaikalla. Lisääntyvä maankäyttö lisää myös liikkumisen tarvetta. Liikenteen kasvua pyritään ohjaamaan parantamalla kestävien kulkumuotojen olosuhteita ja ohjaamalla autoliikennettä entistä sujuvammin keskitettyihin pysäköintilaitoksiin suoraan keskustan sisääntuloväyliltä.

Keskustan kävelypainotteisuuden lisääminen, raitioteiden toteuttaminen ja keskitetyn pysäköinnin lisääminen yhdessä sisääntuloväylille sijoittuvien

sisäänajojen kanssa on ennustettu vähentävän autoliikenteen kokonaissuoritetta vuoteen 2040 mennessä noin 8,5 % (maalaisen parkiston liikenneselvitys) verrattuna tilanteeseen, jossa kyseisiä toimenpiteitä ei tehtäisi. Autoliikenteen kokonaismäärä ei kuitenkaan vähenny nykytilaan (vuosi 2022) verrattuna, vaan liikenne sijoittuu entistä keskitetympin keskustan kehäkadulle ja muille pääkaduille. Hämeenpuiston ennustetut kokonaisliikennemäärät vuodelle 2040 ovat hieman nykytilaan suuremmat Satakunnankadun eteläpuolella. Ainoastaan Satakunnankadun pohjoispuolella autoliikenne vähenee yhdeksästä seitsemään tuhanteen autoon vuorokaudessa.

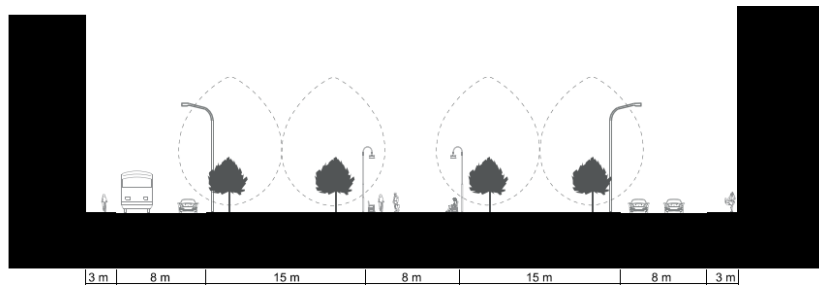
Hämeenpuisto on osa Tampereen keskustan kehää.

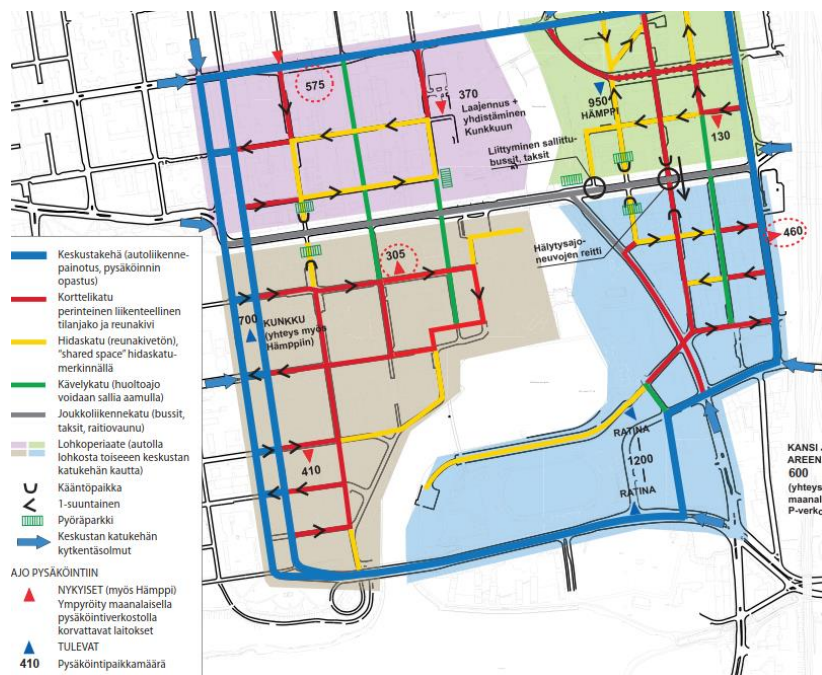
Kuva 21. Keskustan strateginen osayleiskaava 2016, liikenne

Poikkileikkaus

Hämeenpuiston poikkileikkaus jakautuu keskellä sijaitsevaan 38 metriä leveään puistokaistaleeseen, jota reunustavat 11 metriä leveät katualueet. Jalankulku ja pyöräilyliikenne liikkuvat puistoalueella ja ajoneuvoliikenne katualueella.

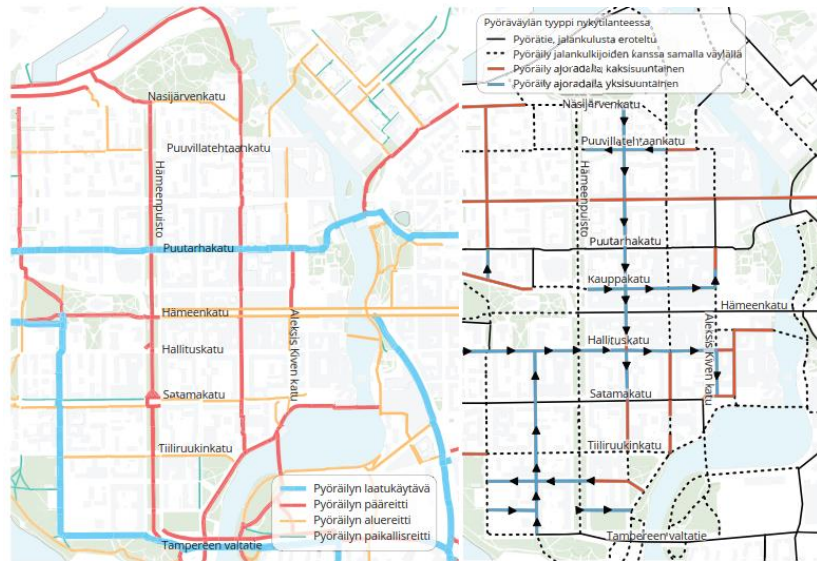
Kuva 22. Hämeenpuiston nykytilanteen poikkileikkaus (Hemgård 2014 mukaan)

Hämeenpuisto on pyöräilyn pääreitti

Hämeenpuisto on pyöräliikenteen tavoiteverkossa pyöräliikenteen pääreitti, jossa tavoitteena on erotella pyöräily tavoitteena erotella autoliikenteestä ja jalankulusta. Hämeenpuisto on verkollisesti tärkeä pyöräliikenteen etelä-pohjoissuuntainen yhteys, koska muut verkollisesti pääreiteiksi suunnitellut yhteydet ovat etäällä Kuninkaankadulla ja Koulukadulla. Kuninkaankadun kehittäminen houkuttelevaksi pääreitiksi on hankalaa kävelykatuusuuksien vuoksi. Koulukadun reitti pohjoiseen kohti

Paasikivenkatua ja Särkänniemeä on toisaalta ahdas ja mutkikas.

Kuva 23. Tampereen keskustan nykyinen pyöräilyverkko (Länsikeskustan liikenteellinen yleissuunnitelma (Tampereen kaupunki, 2020))

Liikennemäärät

Kuva 24. Ote Liikennemääräraportin liitteestä 1

Julkinen liikenne

Hämeenpuistossa sijaitsee useita Tampereen seudun joukkoliikenteen (Nysse) pysäkkejä. Hämeenpuiston kautta kulkee useita Tampereen seudun

joukkoliikenteen (Nysse) linjoja. (karttaote Nyssen reittikartasta Hämeenpuiston kohdalla voisi olla hyvä). Linja-autot kulkevat puiston suuntaisesti pohjois-eteläsuuntaisesti sekä Satakunnankadun, Hämeenkadun ja Satamakadun kohdalla itä-länsisuuntaisesti.

Hämeenkadun kohdalla kulkee myös Tampereen raitiotie. Hämeenpuistoa lähimpänä sijaitsee Tuulensuun pysäkki Hämeenkadulla.

Kuva 25. Tampereen raitiotien linjat (Tampereen Ratikka, 2022)

1.1.5 Väestö ja palvelut

Kaava-alueella ei sijaitse asuntoja, mutta Hämeenpuistoa rajaa suuri määrä asuinrakennuksia. Kaava-alueen kohdalla puistoon rajautuvissa kortteleissa asuu noin 4 100 asukasta.

Kaava-alue sijaitsee aivan Tampereen ydinkeskustassa, joten kaikki keskustan kaupalliset palvelut sijaitsevat kävelymatkan päässä alueesta. Kaava-aluetta reunustavissa rakennuksissa sijaitsee paljon erilaisia liikkeitä, kauppoja ja ravintoloita. Tampereen keskustorille on matkaa noin 500 metriä.

Kaava-alueen keskikohdan länsipuolella sijaitsee Tampereen kaupunginkirjasto Metso. Pohjoispuolella sijaitsee Näsilinnanpuisto ja Särkänniemi. Mm. Tampereen taidemuseo ja Aleksanterin kirkko sijaitsevat alueen läheisyydessä.

Kaava-alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat Tampereen yhteiskoulun lukio, Wiivi Lönnin koulu ja Näsinpuiston päiväkot.

Hämeenpuistossa järjestetään markkinatyyliä tapahtumia, sillä keskikäytävä on käytännöllinen tila tapahtumille, mutta samalla se on kapasiteetiltaan rajallinen ja väentungoksessa ahdas. Tapahtumat heikentävät erityisesti pyöräliikenteen asemaa puistossa, vaikka keskikäytävällä on sinänsä hyvin tilaa kävelijöille ja pyöräilijöille. Tapahtumajärjestäjät liikkuvat ja pysäköivät raskaita ajoneuvoja nurmikoille ja puiden juuristoalueille sekä vahingoittavat puiden runkoja ja istutuksia. Lisäksi pyöräilyn järjestäminen turvallisesti ja sujuvasti on tapahtumien aikana käytännössä mahdotonta ja pyöräliikenteelle on otettu käyttöön tapahtuma-aikainen kiertotieopastus.

Kuva 26. Vapputori Hämeenpuistossa 2023 (Tampereen kaupunki, 2023)

Hämeenpuistossa on kaksi kiinteää puistokioski/kahvila rakennusta. Myynti tapahtuu kioskien ulkopuolelta ja molempien rakennusten yhteydessä on terassi asiakkaita varten. Lisäksi puistossa on kesäisin siirrettäviä tilapäisiä kioskeja.

Virkistys

Hämeenpuisto on tuhansille keskustan asukkaille lähin virkistysalue ja yhteys muuhun virkistysalueverkostoon. Puisto on myös tärkeä ihmisten kohtaamispaikka. Puiston keskikäytävän reunoilla on penkkejä koko puiston matkalla. Puiston reuna-alueiden nurmikot ovat monin paikoin huonokuntoisia ja myös liikennemelun takia huonosti virkistykseen soveltuvia. Hämeenpuistolla on merkittävä vaikutus monien sitä ympäröivien asuinrakennusten ikkunoista avautuviin näkyymiin.

1.1.6 Maanomistus

Suunnittelualue on Tampereen kaupungin omistuksessa.

1.2 Aiemmin tehdyt suunnitelmat

Asemakaava on keskustan strategisen yleiskaavan mukainen.

2 ASEMAKAAVAN KUVAUS

2.1 Kaavan rakenne

Valmisteluvaiheessa on laadittu yleissuunnitelman mukaisesti kaksi kaavaluonnosvaihtoehtoa.

Kaava-alueelle osoitetaan katualuetta ja historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävää puistoaluetta. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen.

2.1.1 Mitoitus

	VE A	VE B
VP-10	3,3687	3,5239
katu	2,3457	2,5984
joukkoliikennekatu	-	0,0508
katuaukio	0,4588	-
yhteensä	6,1732	6,1732

Kuva 27. Mitoitustaulukko

2.1.2 Palvelut

Asemakaavassa osoitetaan ohjeellinen alue vaihtoehdossa A kolmelle kioski- tai kahvilarakennukselle ja vaihtoehdossa B kahdelle. Molemmissa vaihtoehdoissa Rillinki-ravintola säilyy nykyisellä paikalla. Vaihtoehdossa A katuaukiolle on osoitettu ohjeellinen alueen osa paikalla nykyisen sijaitsevan UkkoMetson terassin kohdalle sekä aukion toiselle laidalle uudelle kioski- tai kahvilarakennukselle. Vaihtoehdossa B uusi polkupyöräväylä sijoittuu UkkoMetson terassin kohdalle ja kaavakarttaan on osoitettu vain kioski- tai kahvilarakennuksen rakennusala vain puiston länsipuolelle.

2.2 Ympäristön laatua koskevat tavoitteet

2.2.1 Kaavatyön alussa asetetut laatutavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Tavoitteena on myös kehittää Hämeenpuiston katuja osana keskustan kehää ja parantaa joukkoliikenteen saavutettavuutta, kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Tavoitteena on lisäksi tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen.

Liikenteelliset tavoitteet

Hämeenpuistolle on asetettu useita liikenteellisiä tavoitteita, joista liikenteen tilankäytön ja suunnittelun reunaehtojen vuoksi määräävin on autoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen keskustan kehäkadulla. Asetettujen liikennetavoitteiden puolesta suurin liikenteellinen puute verrattuna nykytilaan on muista kulkumuodoista erotellun pyöräreitien puuttuminen Hämeenpuistosta.

Hämeenpuiston suunnittelulle määritellyjä liikenteellisiä tavoitteita:

- Pyöräilyolosuhteiden parantaminen ja pyöräilyn pääreitien toteuttaminen. Pyöräpysäköinnin järjestäminen.
- Jalankulkijoiden viihtyisyyden ja turvallisuuden parantaminen huomioiden esteettömyyden erityisvaatimukset sekä Hämeenpuiston viheralueella että jalkakäytävillä.
- Autoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen keskustan kehäkadulla. Autojen pysäköintiratkaisujen määrittäminen Hämeenpuisto-kadulla.

- Joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen ja joukkoliikenteen kilpailukyvyyn varmistaminen. Toimivat pysäkkijärjestelyt ja pysäkki-infran laatutason parantaminen.
- Erikoiskuljetusten reitin toimivuuden turvaaminen Hämeenpuistossa.
- Hämeenpuiston tapahtuma-aikaisten liikennejärjestelyjen suunnittelu ja tapahtumakäytön pelisäännöt.
- Huolto- ja logistiikkaliikenteen toimivuus kiinteistöihin ja puistoon.
- Sujuva pelastusliikenne ja pelastusmahdollisuudet rakennuksista kadulle.
- Kunkun parkin ajoyhteyksien järjestäminen läntisessä keskustassa.

Kaupunkikuva ja historialliset arvot

- Tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot, kehittää ja ennallistaa niitä mahdollisuuksien mukaan. Kunnostuksen laatutaso on restauroiva.
- Tavoitteena on kehittää Hämeenpuiston etelä- ja pohjoispäätyjä sekä keskusaukiota maisema-arkkitehtuurin keinoin ja kulttuurihistoriallisessa hengessä.
- Tavoitteena on ekologisesti monimuotoisempi sekä elinkaareltaan pitkäikäinen viheralue. Ensisijaisesti suositetaan kasvillisuutta, joka on ollut käytössä jo 1900-luvun alussa.
- Materiaali- ja kalustevalinnoissa pyritään yleisesti kulttuurihistorialliseen kontekstiin soveltuviin materiaaliin, väriin ja muotokieleen sekä kohtuulliseen ylläpidettävyyteen ja mahdollisimman pitkään elinkaareen.

Tapahtumat ja toiminnot

- Hämeenpuistossa järjestään vain pieniä tapahtumia, joiden väkimäärä on hallittavissa ja tapahtumajärjestäjä ohjeistettavissa ja valvottavissa. Viheralueeseen kohdistuva kulutus on kohtuullista.
- Suuret tapahtumat pyritään järjestämään sitä varten rakennetuilla, kovaakin kulutusta kestäville areenoilla.
- Ulkotarjoilualueet ovat perinteinen osa puistoa, mutta ne toteutetaan kevyillä kausiluontoisilla rakenteilla, jotka kerätään talveksi pois, sillä talvella autio aitaus on epäsiisti. Pysyvien paviljonkien ja myyntikojujen tulee sopeutua puistoon. Puiston talvikäyttöä pyritään myös edistämään.

2.2.2 Tavoitteiden toteutuminen

Liikenne

Molemmat asemakaavavaihtoehdot mahdollistavat yleissuunnitelman mukaiset liikenteen kehittämistoimenpiteet.

- Pyöräilyolosuhteiden parantaminen toteutuu paremmin vaihtoehdossa B, vaihtoehdossa A tilanne pysyy pyöräilyn näkökulmasta pääosin nykytilanteen mukaisena. Pyöräpysäköintiä on mahdollista parantaa molemmissa vaihtoehdoissa.
- Molemmat vaihtoehdot mahdollistavat jalankulkijoiden viihtyisyyden ja turvallisuuden parantamisen. Vaihtoehdossa B jalankulkijoiden turvallisuus paranee vaihtoehtoa A enemmän erillisen pyörätien myötä.
- Molemmat vaihtoehdot mahdollistavat autoliikenteen toimintaedellytysten turvaamisen keskustan kehäkadulla ja pysäköinnin kehittämisen Hämeenpuisto-kadulla.
- Molemmat vaihtoehdot mahdollistavat joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaamisen.
- Hämeenpuiston tapahtuma-aikaiset liikennejärjestelyt suunnitellaan ja laaditaan tapahtumakäytön pelisäännöt. Kaavan ohkeen on laadittu myös Rakentamistapaohje.
- Yleissuunnitelmassa on huomioitu erikoiskuljetukset, huolto-, logistiikka ja pelastusliikenteen toimivuus ja ajoyhteydet kiinteistöihin ja Kunkun parkkiin. Asemakaavamuutoksella ei ole suoraa vaikutusta näihin liikennejärjestelyihin.

Kaupunkikuva ja historialliset arvot

- Molemmissa kaavavaihtoehdoissa suojellaan Hämeenpuiston kulttuurihistoriallisia arvoja ja mahdollistetaan puiston paikoin restauroiva kunnostaminen. Vaihtoehto A on paremmin nykytilanteen säilyttävä ja kulttuurihistorialliset lähtökohdat huomioiva. Vaihtoehdossa B uusi pyörätie rikkoo historiallisen puiston symmetriaa.
- Molemmat vaihtoehdot mahdollistavat Hämeenpuiston pohjoispäädyn sekä keskusaukion kehittämisen kulttuurihistoriallisessa hengessä.
- Molemmat asemakaavavaihtoehdot ohjaavat viherrakentamista ekologisesti monimuotoiseksi sekä elinkaareltaan pitkäikäiseksi viheralueeksi historiallinen kasvillisuus huomioiden.
- Molemmat asemakaavavaihtoehdot ohjaavat materiaali- ja kalustevalinnoissa kulttuurihistorialliseen kontekstiin soveltuviin materiaaleihin, väreihin ja muotokieleen sekä kohtuulliseen ylläpidettävyyteen ja mahdollisimman pitkään elinkaareen.

Tapahtumat ja toiminnot

Vaihtoehdossa A tilanne säilyy puiston toimintojen suhteen nykyisen kaltaisena. Kaavaratkaisua mahdollistaa uuden kiinteän kioskirakennuksen rakentamisen keskusaukiolle. Vaihtoehdossa B keskikäytävälle jää enemmän tilaa tapahtumien järjestämiselle ja oleskelulle erillisen pyörätien rakentamisen myötä. Pyörätien takia joudutaan kuitenkin luopumaan keskusaukion nykyisestä kioski/kahvilarakennuksesta. Molemmat kaavavaihtoehdot mahdollistavat tapahtumien järjestämisen puistossa tulevaisuudessakin, mutta tapahtuminen kokoa tulee rajoittaa historiallisen puiston turvaamiseksi.

2.3 Aluevaraukset, kaavamerkinnot ja määräykset

Asemakaavamerkinnot ja määräykset ovat täydellisinä kaavakartan yhteydessä.

2.3.1 Muut alueet

Viheralueet

Hämeenpuisto on osoitettu *historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäväksi puistoksi. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen.* (VP-10)

Katualueet

Hämeenpuisto niminen katu kulkee puiston molemmilla puolilla. Molemmissa kaavavaihtoehdoissa tämä eteläpohjoissuuntainen katu on osoitettu katualueeksi. Vaihtoehdossa A poikkikaduista vain Satakunnankatu on osoitettu puiston läpi kulkevan katualueena, muut poikkikatut jatkuvat puistossa ajoyhteytenä. Vaihtoehdossa B kaikki poikkikatut on osoitettu puiston kohdalla katualueena.

VE A:ssa Hämeenkatu on osoitettu katuaukiona, joka jatkuu kirjastolle saakka. VE B:ssä Hämeenkatu on osoitettu joukkoliikennekatuna puistossa.

2.4 Nimistö

Asemakaavamuutoksella muodostuu toisessa luonnosvaihtoehdossa uusi aukio, joka nimetään myöhemmin.

3 KAAVAN VAIKUTUKSET

3.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

3.1.1 Vaikutukset terveyteen ja turvallisuuteen

Molemmat kaavavaihtoehdot turvaavat puiston olemassaolon ja säilymisen tärkeänä keskustan virkistysalueena. Vaihtoehdossa B mahdollistettu erillinen pyörätie puiston itäosaan parantaa jalankulkijoiden turvallisuutta keskikäytävällä. Valaistuksen parantaminen vaikuttaa alueen viihtyvyyteen ja turvallisuuteen.

3.1.2 Vaikutukset sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin

Molemmat kaavavaihtoehdot mahdollistavat puiston kehittämisen virkistysalueena ja kohtaamispaikkana. Kaavaratkaisut mahdollistavat yleissuunnitelmassa esitetyt veistosten ja muistomerkkien asemaa korostavat toimenpiteet sekä uuden taiteen tuomisen puistoon. Alueella sallitaan jatkossakin tapahtumien järjestäminen, mutta niiden kokoa ja liikkumista alueella rajoitetaan.

3.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon

Asemakaavamuutoksella ei ole vaikutusta maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon. Molemmissa kaavaratkaisuissa on nykyiset puurivit osoitettu säilytettäväksi puuriveiksi, joka varmistaa, että alueen puusto ei tule nykyisestä vähenemään.

3.3 Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

Asemakaavamuutoksella ei ole vaikutusta luonnonmonimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin, koska alue on kokonaisuudessaan rakennettua ympäristöä. Yleissuunnitelman mukaisesti kaava-alueelle istutetaan ekologisesti monimuotoista sekä elinkaareltaan pitkäikäistä historialliseen puistoon sopivaa kasvillisuutta.

3.4 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

3.4.1 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Asemakaavamuutoksella ei ole vaikutusta yhdyskuntarakenteeseen. Kaavalla todetaan nykyinen tilanne katu- ja viheralueiden osalta.

Kaavamuutos varmistaa viheralueen säilymisen osoittamalla nykyinen virkistysalue puistoksi.

3.4.2 Vaikutukset teknisen huollon järjestämiseen

Asemakaavamuutoksella ei ole merkittäviä vaikutuksia teknisen huollon järjestämiseen. Alueen läpi kulkee kattava kunnallistekniikan verkosto ja kaavamuutoksella ei osoiteta tähän muutosta. Tavoitteena on kehittää tapahtumien aikaista sähkön saantia ja käyttöä. Uusien maanalaisten rakenteiden rakentamista vanhojen puiden juuristoalueelle rajoitetaan.

3.4.3 Vaikutukset liikenteeseen

Asemakaavamuutoksella ei ole merkittävää vaikutusta liikenteen järjestämiseen. Liikenteelliset ratkaisut suunnitellaan ja ratkaistaan tarkemmin katusuunnitelmien laatimisen yhteydessä. Asemakaavassa osoitetaan katualueet, joihin katusuunnitelmat laaditaan.

Asemakaavassa osoitettu Hämeenkadun katualueen ja puiston rajat ovat lähtökohtaisesti nykytilanteet mukaiset. Poikkikatuja kavennetaan yleissuunnitelman mukaisesti. Kaavaluonnoksen vaihtoehdossa A puiston läpi kulkevat poikkikatut on osoitettu puiston kohdalla ajoyhteytenä puiston läpi. Sillä korostetaan puiston asemaa ja merkitystä sallien kuitenkin yleissuunnitelman mukaiset liikennejärjestelyt. Asemakaavamuutos mahdollistaa yleissuunnitelman mukaiset toimenpiteet, joilla parannetaan jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita ja turvallisuutta.

Asemakaava mahdollistaa liikenteellisen yleissuunnitelman mukaisen toteutuksen. Kaavassa osoitetaan katualueen rajat sekä puistoon sijoittuvat jalankulun ja pyöräilyn alueen osat. Katualueen käyttö ratkaistaan erikseen laadittavassa katusuunnitelmassa ja puistoon sijoittuvat jalankulun ja pyöräilyn väylät puistosuunnitelmassa. Yleissuunnitelman vaihtoehtojen liikennejärjestelyt ovat pääosiltaan keskenään samanlaiset. Oleellisin ero vaihtoehdoissa on pyöräliikenteen järjestelyt.

Molemmissa yleissuunnitelman vaihtoehdossa jalankulun olosuhteet ja joukkoliikenteen toimintaedellytykset paranevat. Autoliikenteen toimintaedellytysten turvaamiseksi suunnittelualueelle on laadittu liikenteen toimivuustarkastelu. Kaikissa simuloituissa skenaarioissa Hämeenpuistoa pohjoisesta etelään suuntaava liikennevirta pääsi etenemään suhteellisen sujuvasti. Ajosuunnan jonopituudet pysyivät liittymissä maltillisina ja vaikka hetkellisesti ajoneuvojonot ulottuivatkin liittymästä toiseen, purkautuivat jonot melko tehokkaasti valokiertojen

puitteissa. Hämeenpuiston itäpuolen liittymissä ajoneuvot jonoutuvat pääsuunnalla liittymästä toiseen Eteläpuiston ja Satakunnankadun välisellä osuudella. Jonoutumisen vaikutukset heijastuvat edelleen liittymien muille tulosuunnille. Mikäli tarkastelualueen liikennemäärät kehittyvät työssä käytetyn liikenne-ennusteen mukaisesti, toimivuustarkastelujen tulosten perusteella liikenteellinen tilanne alueella tulee tulevaisuudessakin olemaan hankala. Nykytilanteeseen verrattuna toimivuus ei dramaattisesti heikkene, koska nykytilanteessakin liikenteen sujuvuuden kanssa on haasteita.

Vaihtoehdossa A:ssa puiston keskikäytävä säilyy yhdistettynä jalkakäytävänä ja pyörätienä. Vaihtoehdossa B pyöräliikenne erotellaan jalankulusta toteuttamalla erillinen pyörätie puiston itäisten puurivien väliin. Vaihtoehdossa B toteutuu silloin paremmin pyöräilyn olosuhteiden parantaminen ja sitä kautta myös jalankulkijoiden viihtyisyys ja turvallisuus.

3.5 Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

3.5.1 Kaupunkikuva

Pohjois-eteläsuuntaisten reittien vaikutukset puistoakseliin suunnitelmavaihtoehdoissa A ja B

Kaavaluonnosvaihtoehtojen taustalle on laadittu Hämeenpuiston yleissuunnitelma luonnosvaihtoehtoineen A ja B, joiden perusteella myös kaavaluonnosvaihtoehdot on laadittu. Yleissuunnitelmassa lähtökohtana on ollut Hämeenpuiston kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen säilyttäminen ja puisto on tarkoitus kunnostaa restauroiden. Lisäksi yleissuunnittelussa on huomioitu liikenteen tarpeet.

Kummassakin kaavaluonnosvaihtoehdossa kaavamerkinnoilla ja määräyksillä tuetaan Hämeenpuiston luonnetta esplanadina osoittamalla Hämeenpuiston keskiosa puistoksi ja reunat katualueeksi. Puiston leveys vastaa C.A. Edelfeltin kaavassa määriteltyä leveyttä 38 m. Puisto on osoitettu historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittäväksi puistoksi. Puiston kehittämisessä tulee ottaa huomioon alueen sijainti, maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Olemassa olevat puurivit osoitetaan säilytettävänä puuriveinä. Hämeenpuiston puuriveistä on säilynyt kaksi ulointa, kolmansista sisimmistä puuriveistä on säilynyt vain muutamia puita puiston pohjoisosassa. Merkintä säilytettävistä puuriveistä mahdollistaa puurivien puiden uudistamisen tarpeen vaatiessa. Sisimmistä kolmansista riveistä säilyneet yksittäispuut osoitetaan säilytettävänä puina.

Kummassakin kaavaluonnosvaihtoehdossa osoitetaan puistoakselin keskelle joko ohjeellinen yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa (VE A) tai ohjeellinen yleiselle jalankululle varattu alueen osa (VE B), joka on Hämeenkadun pohjoispuolella hieman leveämpi kuin eteläpuolella. Merkinnät tukevat puiston luonnetta symmetrisenä aksiaalisommitelmana. Vaihtoehdossa B osoitetaan jalankululle varatun alueen osan lisäksi yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattu alueen osa puiston kahden itäisimmän puurivin väliin. Merkinnän mahdollistama erillinen pyörätie rikkoo puiston symmetrisen aksiaalisommitelman ja heikentää Hämeenpuiston luonnetta ja kaupunkikuvallista merkitystä esplanadina, jonka määritelmään sommitelman symmetrisyys lähtökohtaisesti kuuluu. Puiston symmetrisen sommitelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisyys kesikäytävän suhteen on kuitenkin tärkein elementti, jolle pyörätie jää alisteiseksi.

Pyörätien perustaminen nykyiselle nurmialueelle voi heikentää Hämeenpuiston itäpuolen puurivien kasvumahdollisuuksia esimerkiksi puiden juuriston vaurioitumisen, runkojen vaurioitumisen tai vesitasapainon muuttumisen takia. Pyörätielle osoitetulla linjalla on kaukolämpöputki, jonka rakentamisen ja korjausten yhteydessä paikalla olemassa olleen puuston juuristo on jo vaurioitunut. Puut vaikuttavat toipuneen näistä vaurioista. Kaukolämpölinjalla ei nykyisellään ole puuston juuristolle sopivaa maaperää, joten alueen kaivamisen ei pitäisi vaikuttaa Hämeenpuiston puihin. Mikäli pyörätien perustuksia ei uloteta kovin syväälle, vaikutukset puiden kasvumahdollisuuksiin arvioidaan jäävän vähäisiksi. Pyörätien rakentamisen aikana ja puistoa huollettaessa myös puiden rungot voivat vaurioitua, mikäli niitä ei suojata asianmukaisesti. Runkovaurioiden kautta esim. sienitaudit voivat levitä puihin ja heikentää niitä.

Puusto on Hämeenpuiston näkyvin ja tärkein elementti, jonka rinnalla maantasossa tapahtuvat muutokset jäävät merkitykseltään vähäisemmiksi. Mikäli pyörätie pystytään rakentamaan niin, ettei rakennusvaiheessa vaurioiteta olemassa olevia puita eikä pyörätien rakentaminen muuta puiden kasvuolosuhteita, puusto säilyy puistossa symmetrisenä. Pyörätien rakentamisen yhteydessä joudutaan kuitenkin mahdollisesti nostamaan puiden latvuksia, jotta pyörätien huolto on mahdollista. Hämeenpuiston uloimpien puurivien latvuksia on jo nostettu, jotta oksat eivät haittaa autoliikennettä. Mikäli pyörätien takia joudutaan tekemään latvuksen nosto myös sisempään puuriviin, Hämeenpuiston symmetrisyys tulee kärsimään, mikäli vastaavaa latvuksen nostoa ei tehdä myös kesikäytävän toisella puolella. Latvuksien nosto voi vaikuttaa puiston tunnelmaan ja pitkän aksiaalisommitelman hahmottamiseen.

Kaavaluonnosvaihtoehto B, jossa esitetty erillinen pyörätie rikkoo puiston luonteeseen oleellisesti kuuluvan symmetrian, mahdollistaa keskikäytävän kehittämisen ja käyttämisen kaavaluonnosvaihtoehtoa A paremmin puiston alkuperäisen luonteen mukaisena kävely- ja oleskelualueena. Pyörätien perustaminen puiston itäisten puurivien väliin ei ole niin pysyvä ratkaisu, etteikö Hämeenpuiston aksiaalisommitelman symmetrisyys olisi myöhemmin palautettavissa.

Kuva 28. Näkymä Satamakadun eteläpuolelta etelään Hämeenpuistoon maastokäynnillä 13.4.2023 (FCG). Hämeenpuiston keskikäytävällä kulkiessa kaavaluonnosvaihtoehdon B mahdollistama pyörätie ja sillä kulkevat pyöräilijät tulevat näkymään hyvin etenkin sivulle katsottaessa. Hämeenpuiston puurivit kasvavat avoimelta nurmelta ja näkyvyys niiden alla on hyvä. Puiston keskikäytävällä kulkiessa ja etenkin sivuille katsellessa sekä pyörätien pinnoite että pyöräilijät tulevat näkymään hyvin rikkoen puiston symmetrisen sommitelman. Puiston suuntaisesti katsellessa pyörätie katoaa etäämpänä puidenrunkojen taakse pois näkyvistä, mutta katselija on väistämättä tietoinen siitä. Puiston symmetrisen sommitelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisyys keskikäytävän molemmiin puolin on tärkein elementti, jolle maanpinnan käsittely jää alisteiseksi. Pyörätie pystytään perustamaan kaukolämpölinjalle vaurioittamatta olemassa olevaa puustoa.

Kuva 29. Näkymä Satamakadun pohjoispuolelta etelään itäisten puurivien välistä, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Kuvalähde: Sitowise.

Kuva 30. Näkymä Satamakadun pohjoispuolelta etelään itäisten puurivien välistä, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Kuvalähde: Sitowise.

Kuva 31. Näkymä Hämeenpuiston Eteläpuistosta. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 32. Näkymä Eteläpuistosta Hämeenpuistoon, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 33. Näkymä Eteläpuistosta Hämeenpuistoon, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Yleissuunnitelmavaihtoehdossa ja kaavaluonnosvaihtoehdossa B esitetty pyörätie Hämeenpuiston itäosassa rikkoo puiston symmetrisen aksiaalisommitelman. Puiston symmetrisen sommitelman hahmottamisen kannalta puut ja niiden symmetrisyys keskikäytävän molemmin puolin on kuitenkin tärkein elementti. Kuvälähde: Sitowise.

Suunnitelmavaihtoehdon A vaikutukset poikkikatujen ilmeeseen ja puiston painopisteeseen

Pyörätien lisäksi kaavaluonnosvaihtoehdot poikkeavat toisistaan sen osalta, kuinka Hämeenpuiston poikkikatut esitetään ja kuinka puiston keskikohta Hämeenkadun ja Pirkankadun välissä esitetään.

Kaavaluonnosvaihtoehdossa A poikkikaduista vain keskustan kehään kuuluva Satakunnankatu esitetään katuna. Puutarhakadun, Hallituskadun ja Satamakadun kohdalle esitetään ohjeellinen ajoyhteys ja ohjeelliset yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varatut alueen osat puistoalueelle. Puuvillatehtaankadun kohdalla ajoyhteys puuttuu, mutta jalankulkijat ja pyöräilijät pääsevät ylittämään puiston. Kaavaluonnosvaihtoehdossa A puiston keskikäytävältä on osoitettu diagonaalikäytävät ajoyhteyksien ja katualueen kulmiin ohjeellisina yleiselle jalankululle varattuina alueen osina. Hämeenkadun ja Pirkankadun välinen alue puolestaan osoitetaan katuaukiona.

Yleissuunnitelmavaihtoehdossa A, johon kaavaluonnosvaihtoehdot A pohjautuu, suojatiet Hämeenpuiston poikkikatujen yli sijaitsevat puiston keskikäytävän kohdalla, paitsi Satakunnankadun risteyksessä. Suojateiden sijoittaminen keskikäytävän jatkoksi tukee puiston symmetristä sommitelmaa ja on kaupunkikuvassa selkeä ratkaisu. Diagonaalikäytävät puolestaan ovat viittaus 1900-luvun alun geometriseen puutarhatyyliin, jonka mukaisesti Hämeenpuistossa oli 1900-luvun alussa vastaavat käytävät. Diagonaalikäytävien rakentaminen paikkoihin, joista joka tapauksessa oikaistaan, tekee puiston ilmeestä huolitellumman, kun kesällä nurmikossa ja talvella lumessa näkyviä oikopolkuja ei synny. Toisaalta diagonaalikäytävien rajaamalla kolmion muotoisilla pienillä nurmilaikuilla voi olla haastavaa saada nurmi menestymään. Lisäksi diagonaalikäytävien sovittaminen olemassa olevien puurivien lomaan voi olla haastavaa ja käytävien perustaminen voi vaurioittaa olemassa olevien puiden juuria. Hämeenpuistossa puurivejä on uudistettu katuväli kerrallaan, joten puurivit ovat yhtenäisiä jokaisella katuvälillä. Diagonaalikäytävien rakentamisen vuoksi mahdollisesti vaurioituvien puiden uudistaminen rikkoo katuväleittäin yhtenäisen puuston.

Kaavaluonnosvaihtoehdossa A Hämeenkadun ja Kauppakadun välinen osa Hämeenpuistoa osoitetaan aukiona. Yleismääräyksessä ohjataan huomioimaan aukion luonne osana historiallista puistoa. Aukio sijaitsee Hämeenpuiston aksiaalisommitelman painopisteessä ja nykyisin painopistettä korostaa Vapaudenpatsas vuodelta 1921 Pirkankadun päätteellä. Koska Pirkankatu kääntyy hieman itäpäässään, Vapaudenpatsas jää kuitenkin ainakin puiden ollessa lehdessä Pyynikin kirkkopuiston puuston taakse piiloon.

Kuva 34. Näkymä Pirkankatua pitkin itäkaakkoon. Katulinjan päätteenä oleva Vapaudenpatsas jää Pyynikin kirkkokuistin ja Hämeenpuiston kasvillisuuden taakse puiden ollessa patsasta korkeampia. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kaavaluonnosvaihtoehdon A taustalla olevassa yleissuunnitelmavaihtoehdossa A puiston keskikäytävä ja Hämeenkatua jatkavat kävely- ja pyörätiet aukioksi osoitetulla alueella on kivetty. Pirkankadun ja Kauppakadun kohdalla kiveys levenee koko aukion leveyseksi jatkuen risteyksen pohjoispuolella jonkin matkaa pohjoiseen selvästi hiekkapintaista keskikäytävää leveämpänä. Vapaudenpatsas siirretään nykyiseltä paikaltaan Kauppakadun päätteeksi ja Uutinen-veistos nykyistä sijaintiaan pohjoisemmaksi. Yleissuunnitelmavaihtoehdossa A ja kaavaluonnosvaihtoehdossa A aukion luoteis- ja kaakkoiskulmiin osoitetaan tilavaraus kioskia varten symmetrisesti suhteessa puistoakseliin.

Nykytilanteeseen ja Hämeenpuiston historiallisiin vaiheisiin verrattuna yleissuunnitelman suunnitteluratkaisu A siirtää Hämeenpuiston toiminnallista keskusta ja puiston aksiaalisommitelman painopistettä Hämeenkadun ja Kauppakadun välistä Hämeenpuiston ja Kauppakadun risteykseen. Ratkaisu korostaa Kauppakadun historiallista merkitystä kaupungin tärkeimpänä kauppakatuna. Nykyiseltä luonteeltaan Kauppakatu on kuitenkin selvästi kapea sivukatu verrattuna Hämeenkatuun. Samalla Vapaudenpatsaan siirto tuo sen Pirkankadun itäpäähän päätteeksi paikkaan, jossa patsaan edessä tai takana ei ole näkyvyyttä estävää puustoa.

Kuva 35. Näkymä Hämeenkadun kohdalta pohjoiseen Hämeenpuistoon, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Vapaudenpatsas siirretään nykyiseltä paikaltaan Pirkankadun päätteestä Kauppakadun päätteeksi. Suunnitteluvaihtoehdossa A Hämeenkadun ja kauppakadun väliin muodostetaan aukio. Vapauden patsas toimii Kauppakadun ja Pirkankadun itäpään päätteenä. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 36. Näkymä Hämeenkadun kohdalta pohjoiseen Hämeenpuistoon, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Suunnitteluvaihtoehdossa B Hämeenkadun ja kauppakadun väliä tarkastellaan puistona. Hämeenpuiston ja Pirkankadun risteykseen sijoitetaan pyöreän istutuksen jäsentämä levennys hiekkapintaiselle keskikäytävälle. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 37. Näkymä Metsolle Hämeenpuistosta Kauppakadun risteuksen yli. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 38. Näkymä Metsolle Hämeenpuistosta Kauppakadun risteuksen yli, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Vapaudenpatsas on siirretty aukion keskelle, missä se muodostaa hyvin näkyvän päätteen sekä Kauppakadulle että Pirkankadun itäpäälle. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 39. Näkymä Metsolle Hämeenpuistosta Kauppakadun risteuksen yli, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Vaihtoehto on yleisilmeeltään puistomainen ja Hämeenpuiston keskikäytävä jatkuu hiekkapintaisena Hämeenkadun tuntumaan asti. Kuvälähde: Sitowise.

Suunnitelmavaihtoehdon B vaikutukset poikkikatujen ilmeeseen ja puiston painopisteeseen

Kaavaluonnosvaihtoehdossa B kaikki Hämeenpuiston poikkikatut Puuvillatehtaankatua lukuun ottamatta esitetään katuina. Katualueiden leveys vastaa kutakuinkin nykytilassa katualueeksi hahmottuvaa Hämeenpuiston osaa. Kaavaluonnosvaihtoehdossa B poikkikatujen yhteyteen ei esitetä yleiselle jalankululle ja polkupyöräilylle varattuja alueen osia, vaan kulkeminen tapahtuu katualueella.

Kaavaluonnosvaihtoehdossa B keskeiskäytävältä ei johda katualueiden kulmiin diagonaalikäytäviä. Olemassa olevan puuston säilymisen kannalta ratkaisu on hyvä, mutta nurmialueet puiston kulmissa voivat kuluu, mikäli oikopolkujen syntymistä ei estetä esimerkiksi aidoin tai istutuksin.

Puuvillatehtaankadun kohdalla, jossa puiston läpi ei johda katualuetta, on osoitettu yleiselle jalankululle ja pyöräilylle varattu alueen osa puistossa kadun jatkeelle. Hämeenkadun ajoväylä osoitetaan joukkoliikenteelle varattuna katuna. Muuten Hämeenkadun ja Kauppakadun välinen alue osoitetaan kaavassa puistoalueena, jossa Hämeenpuiston keskikäytävä osoitetaan ohjeellisena yleiselle jalankululle varattuna alueen osana samoin kuin Hämeenkadun suuntaiset jalankulku- ja pyöräily-yhteydet.

Yleissuunnitelmavaihtoehdossa B Hämeenkadun ja Kauppakadun risteyksen välinen alue on suunniteltu luonteeltaan puistomaisemmaksi kuin vaihtoehdossa A. Hämeenpuiston keskikäytävä jatkuu puiston keskikohdan läpi hiekkapintaisena ja vain Hämeenkadun risteyksessä on jonkin verran kivettyä pintaa kulkureiteillä. Hämeenpuiston ja Kauppakadun risteykseen yleissuunnitelmavaihtoehdossa B osoitetaan pyöreän istutuksen jäsentämä levennys. Ratkaisu muuttaa alueen nykyistä aukiomaista ilmettä puistomaisempaan suuntaan.

Yleissuunnitelmavaihtoehdossa B, johon kaavaluonnosvaihtoehdo B pohjautuu, suojatiet Hämeenpuiston poikkikatujen yli sijaitsevat puiston keskikäytävän kohdalla, paitsi Satakunnankadun ja Satamakadun risteyksissä. Suojateiden sijoittaminen keskikäytävän jatkoksi tukee puiston symmetristä sommitelmaa ja on kaupunkikuvassa selkeä ratkaisu. Suojateiden sijoittaminen kahden vilkkaimman kadun risteyksessä pyörätien yhteyteen puiston itäreunalle rikkoo aksiaalisommitelman symmetriaa. Suunnitteluratkaisussa kulku katujen yli keskikäytävän kohdalta on estettävä. Satamakadun risteyksessä jo nykyiset melko sirot metalliaidat vievät huomiota etenkin pohjoisesta etelään alamäkeen avautuvalta pitkältä näkymältä. Yleissuunnitelmavaihtoehdossa B paikalle esitetään kasvillisuutta ohjaamaan kulkua. Vaikka matalien istutusten yli

näkyy, ne silti katkaisevat pitkän puistonäkymän katseen pysähtyessä istutuksiin.

Kaavaluonnosvaihtoehdossa B Hämeenkadun ja Kauppakadun välinen osa Hämeenpuistoa osoitetaan historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävänä puistona, jonka kaavamääräyksessä ohjataan huomioimaan puiston maisemallinen merkitys ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Vapaudenpatsas säilytetään vaihtoehdossa B nykyisellä paikallaan Pirkankadun päätteenä.

Kuva 40. Näkymä Satamakadun pohjoispuolelta etelään Hämeenpuistoon maastokäynnillä 13.4.2023. Kuvan perusteella kaavaluonnosvaihtoehdon B mahdollistama pyörätie ei erottuisi kovin selvästi risteyksen yli katsottaessa puurivien välistä. Suojatie Satamakadun yli on nykyisin puiston länsireunalla. Kulkua ohjaa sirot metallikaiteet Satamakadun ajoratojen reunalla. Vaikka kaiteiden yli ja läpi näkyy hyvin, ne silti katkaisevat tylästi pitkän puistonäkymän katseen pysähtyessä niihin. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 41. Näkymä Satamakadun pohjoispuolelta etelään Hämeenpuistoon, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Suojatie sijoittuu Hämeenpuiston keskikäytävän linjalle ja pitkää puistonäkymää ei riko kulkemista sivummalle ohjaavat rakenteet. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 42. Näkymä Satamakadun pohjoispuolelta etelään Hämeenpuistoon, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Risteyksen yli katsottaessa pyörätie ei juurikaan erotu mallinnuskuvasta. Suojatie sijoittuu Hämeenpuiston itäreunalle pyörätien yhteyteen. Kulkemista esitetään ohjattavan istutuksen yleissuunnitelmavaihtoehdossa B. Vaikka matalien istutusten yli näkyy, ne silti katkaisevat pitkän puistonäkymän katseen pysähtyessä istutuksiin. Kuvälähde: Sitowise.

Hämeenpuistossa järjestettävien tapahtumien vaikutukset kaupunkikuvaan

Kaavan yhtenä tavoitteena on tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen. Asemakaavassa ja rakennustapaohjeessa on annettu ohjeita ja määräyksiä, joiden tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot sekä kehittää ja ennallistaa ne mahdollisuuksien mukaan. Itse kaavassa ei ohjata tapahtumien järjestämistä tai tapahtumiin liittyvien väliaikaisten rakenteiden sijoittelua, mutta rakennustapaohjeissa ohjataan Hämeenpuiston tapahtuma-aikaista käyttöä. Tapahtumien järjestämisen mahdollistaminen elävöittää alueen kaupunkikuvaa tapahtumien aikana.

Rakennustapaohjeissa annetuilla ohjeilla ohjataan ajoneuvojen kulkua ja tilapäisten myyntikojujen sijoittelua puistoalueella. Ohjeilla varjellaan olemassa olevaa puustoa, istutuksia ja nurmea vaurioilta, joten puiston ilme pysyy huoliteltuna.

Kuva 43. Näkymä Hämeenpuistosta etelään kohti keskusaukiota. Vasemmalla näkyy keskusaukiolla sijaitseva kioski- ja kahvilarakennus ja oikealla Uutinen -veistos. Hämeenpuistossa olleista kolmansista puuriveistä on fragmenttina jäljellä kuvassa puistokäytävältä kasvavat kaksi puuta, jotka muodostavat porttiaiheen saavuttaessa keskusaukiolle pohjoisesta. Loppukesän arkipäivänä puisto ja keskusaukio ovat melko autioita ainakin pilvisellä säällä. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 44. Näkymä Hämeenpuistosta etelään kohti keskusaukiota, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 45. Näkymä Hämeenpuistosta etelään kohti keskusaukiota, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Kuvälähde: Sitowise.

3.5.2 Maisema

Maastonmuodot säilytetään ennallaan kummassakin kaavaluonnosvaihtoehdossa eikä kaavavaihtoehdoilla ole vaikutusta maiseman muotoihin. Hämeenpuiston pitkä aksiaalisommitelma tuo maastonmuodot hyvin esiin, eikä kummallakaan kaavavaihtoehdolla ole niiden hahmottumiseen vaikutusta.

Hämeenpuiston päätteet eivät ole kaava-alueella eivätkä yleissuunnitelman alueella. Puistokatujen ja esplanadien päätteet ovat erittäin tärkeitä niiden identiteetille. Hämeenpuiston pohjoispäässä Näsinpuiston jyrkät maastonmuodot ja Hämeenpuiston päätteeksi sijoitettu Tirkkosen suihkulähde luovat puiston pohjoisosalle vahvan identiteetin. Eteläpuistossa puiston päätte ei ole yhtä jäsentynyt ja vahva johtuen sekä Tampereen valtatie liikennetarkoituksista että etelään Pyhäjärvelle laskevasta maastonmuodosta. Eteläpuistossa Hämeenpuiston päätteessä on Osuustoimintamuistomerkki ja sitä kehystävä kaareva puustutus. Pyhäjärvi ei juurikaan pilkota kasvillisuuden seasta.

Sen lisäksi, että Hämeenpuiston pohjoispäällä on vahvempi identiteetti selkeän päätteän ansiosta, pohjoispään identiteettiä on myös määrittänyt sen eteläpäästä toiminnallisempi luonne. Pohjoispäässä on kahteen otteeseen ollut kahluuallas lapsille sekä pitkään talvisin luistelurata. Paikalla on myös ollut leikkipuisto. Näsinpuistoon sijoitetun Tiitiäisen leikkipuiston rakentamisen jälkeen Hämeenpuiston pohjoispäässä on ollut viimevuodet avoin, tyhjä sorakenttä. Kummassakin yleissuunnitelmavaihtoehdossa aluetta esitetään kehitettävän soikiomaisin istutuksin. Istutuksille ja symmetriselle sommitelmalle löytyy peruste puiston historiasta, tosin alueella on ollut myös symmetrian rikkovia elementtejä kuten huvimaja puiston länsireunalla 1920-luvulla. Hämeenpuiston pohjoispään kehittäminen puistomaisempaan suuntaan yhdistää Hämeenpuiston nykyistä vahvemmin Näsinpuistoon. Ratkaisu tuskin alkaa kilpailla Tirkkosen suihkulähteen kanssa asemasta puiston päätteestä suihkulähteen vahvan identiteetin ja näkyvän sijainnin takia.

Kumpikin kaavaratkaisu turvaa Näsinpuiston ja Eteläpuiston toiminnallista kytkeytymistä toisiinsa sekä virkistyskäytön että viherrakenteen näkökulmasta tuomalla esiin toteutuneen puistomaisen nykytilan verrattuna voimassa olevassa asemakaavassa esitettyyn koko puistoakselin levyiseen katualueeseen. Samoin kumpikin kaavaratkaisu turvaa Hämeenpuiston suuntaisten katunäkymien säilymisen ennallaan osoittamalla säilytettävät puurivit. Samalla säilyvät myös näkymät puiston yli nykyisellään viereisistä kortteleista ja Hämeenpuiston jalkakäytäviltä.

Hämeenkadun ja Kauppakadun välillä Hämeenpuiston ilme on poikennut muusta puistosta korostaen puistoakselin painopistettä Aleksanterin kirkon kohdalla ja yhteyttä kirkon ympärillä olevaan Pyynikin kirkkopuistoon. Kaavavaihtoehto B korostaa Hämeenpuiston yhteyttä Pyynikin kirkkopuistoon osoittamalla Hämeenkadun ja Kauppakadun välisen alueen puistona. Kaavavaihtoehdossa A alue puolestaan osoitetaan aukiona, joka korostaa puiston painopistettä eikä niinkään yhteyttä Pyynikin kirkkopuistoon.

3.5.3 Rakennettu ympäristö

Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa. Suunnitteluratkaisultaan Hämeenpuisto on esplanadityyppinen katu. Kummassakin kaavaluonnosvaihtoehdossa lähinnä todetaan alueen nykytila ja kumpikin vaihtoehto turvaa Hämeenpuiston arvoja paremmin kuin voimassa oleva kaava. Arvoja turvaavat kaavamääräys ym-12, yleismääräykset ja rakennustapaohje.

Kaavaluonnosvaihtoehdossa B esitetään pyörätie Hämeenpuiston kahden itäisimmän puurivin väliin. Ratkaisu rikkoon esplanadin määritelmään lähtökohtaisesti sisältyvän ajatuksen sommitelman symmetrisyydestä. Puurivien symmetrisyys säilytetään kuitenkin myös VE B:ssä ja puiston symmetrisyys on myöhemmin palautettavissa poistamalla pyörätie. Joka tapauksessa pyörätien takia VE B heikentää Hämeenpuiston arvoja sommitelmaltaan symmetrisenä esplanadina verrattuna kaavaluonnosvaihtoehtoon A.

Hämeenpuiston RKY-alueen kuvauksessa puiston patsaista ensimmäisenä mainitaan Vapaudenpatsas. Patsaan sijaintiin Pirkankadun päätteenä kuvauksessa ei oteta kantaa. Kaavavaihtoehdoissa ei määrätä patsaiden sijaintia, mutta niiden taustalla olevissa yleissuunnitelmavaihtoehdoissa patsas esitetään siirrettävän nykyiseltä paikaltaan hieman pohjoisemmaksi Kauppakadun päätteeksi vaihtoehdossa A.

Hämeenpuiston yleissuunnitelman vaihtoehdon A suunnitteluratkaisu siirtää Hämeenpuiston painopisteen Kauppakadun ja Hämeenpuiston risteykseen. Kun tavoitteena on Hämeenpuiston restaurointi, ratkaisu heikentää Hämeenpuiston alkuperäisten ominaispiirteiden hahmottamista ja arvoja verrattuna yleissuunnitelmavaihtoehtoon B, jossa patsas esitetään säilytettävän nykyisellä paikallaan. Puistosommitelmaa kuitenkin rikkoo jo nykyisellään Hämeenkadulta Pirkankadulle kääntyvä raitiotien

linjaus, jonka takia puiston historialliseen painopisteeseen ei enää ole mahdollista suunnitella symmetristä puistosommitelmaa.

Historiallisesti Hämeenpuiston painopiste on sijainnut Kauppakadun ja Hämeenkadun välissä Aleksanterin kirkon ja Pyynikin kirkkopuiston kohdalla ottaen näin myös kirkon puistoineen osaksi puistosommitelmaa. Pirkankadun itäkaakkoon suuntautuvan linjauksen päätteenä oleva Vapaudenpatsas on korostanut puiston painopistettä 1920-luvulta alkaen. Koska Pirkankatu kääntyy hieman itäpäässään, Vapaudenpatsas jää nykyisin ainakin puiden ollessa lehdessä Pyynikin kirkkopuiston puuston taakse piiloon.

Vapaudenpatsaan siirto Hämeenpuiston yleissuunnitelmavaihtoehdossa A toisi patsaan hyvin esille Kauppakadun ja Pirkankadun itäpään päätteenä. Koska tällä paikalla patsaan eteen tai taakse ei sijoitu puustoa, patsas nousee hyvin esille sekä Kauppakadulta että Pirkankadun itäpäästä katsottaessa. Samalla patsaan näkyvyys Hämeenkadulle heikkenee huomattavasti. Koska patsaan pohjoispuolella on kookasta puustoa, patsas tulee hyvin näkyville taivasta vasten vasta melko läheltä. Hämeenpuiston yleissuunnitelmavaihtoehdoista tehdyissä mallinnuskuvissa tulee hyvin esille, että yleissuunnitelmavaihtoehto A:n mukaisella paikalla Vapaudenpatsas ei tule erottumaan Hämeenkadulla kulkijoille nykyiseen tapaan taivasta vasten.

Hämeenpuiston RKY-alueen kuvauksessa mainitaan kaava-alueelta myös Minna Canthin patsas ja Uutinen. Kaavavaihtoehdoissa ei määrätä patsaiden sijaintia, mutta niiden taustalla olevissa yleissuunnitelmavaihtoehdoissa patsaiden sijainnit on osoitettu. Kummassakin yleissuunnitelmavaihtoehdossa Minna Canthin patsas osoitetaan nykyiselle paikalleen ja Uutinen siirrettäväksi hieman nykyistä pohjoisemmaksi. Patsaat rytmittävät puistossa kulkemista ja tuovat vaihtelua puistonäkymiin. Uutisen siirto hieman etäämmälle puiston sommitelmallisesta ja toiminnallisesta keskipisteestä tukee puiston rytmitystä.

Kummankin kaavavaihtoehdon vaikutukset Hämeenpuistoa reunustavaan rakennuskannan arvoihin ja rakennusten ominaispiirteiden havaitsemiseen jäävät vähäiseksi, kun Hämeenpuiston puurivit säilytetään. Hämeenpuiston RKY-alue kattaa myös puistoa ympäröivän rakennuskannan. Puistoa reunustava rakennuskanta on ajallisesti kerroksellista sekä arkkitehtuuriltaan ja massoitteiltaan vaihtelevaa. Puistoa reunustavat monet omaa aikaansa edustavat arvorakennukset 1800- ja 1900-luvuilta rakennusten ollessa melko korkeitakin. 1800-luvulla Hämeenpuistoa reunustivat yksikerroksiset puurakennukset. Niistä jäljellä on enää

Aleksanterin koulun puurakennukset Pyynikin kirkkopuiston eteläpuolisessa korttelissa.

Nykyisin Hämeenpuistoa reunustavat rakennukset ovat pääasiassa huomattavasti korkeampia kuin puiston puusto. Puistoa ympäröivät korttelit eivät kuitenkaan kuulu kaava-alueeseen, joten kaavalla ei ole vaikutusta puiston puuston suhteeseen ympäröivään rakennuskantaan.

Kaavavaihtoehdoissa osoitetaan rakennusala puiston pohjoisosassa olevalle muuntarakennukselle ja Hämeenkadun eteläpuolella olevalle kioski- ja kahvilarakennukselle nykytilanteen mukaisena.

Kaavavaihtoehdossa A osoitetaan pääaukion pohjoisosaan kahdelle kioski- ja kahvilarakennukselle rakennusala symmetrisesti puiston keskiakseliin nähden. Kaavavaihtoehdossa B osoitetaan yksi kioski- ja kahvilarakennus puiston länsireunaan. Kioski- ja kahvilarakennuksen rakentamista ohjataan kaavamääräyksellä ym-12, yleismääräyksellä ja rakennustapaohjeella. Kioski- ja kahvilarakennusten sijoittaminen puistosommitelman keskipisteen läheisyyteen korostaa sitä myös Hämeenpuiston toiminnallisena painopisteenä.

Kuva 46. Vapaudenpatsas kuvattuna Hämeenkadun eteläpuolelta Hämeenkadun jalkakäytävän ja Hämeenpuiston keskikäytävän risteyksestä n. 50 m etäisyydeltä patsaasta. Vapaudenpatsaan taustana näkyy sen pohjoispuoliset kookkaat lehtipuut, eikä patsas erotu kesäaikaan kovin selvästi. Talviaikaankin taustan puiden tiheä oksasto vaikuttaa patsaan erottumiseen taustastaan. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 47. Vapaudenpatsas kuvattuna Hämeenkadun ajoradan eteläpuolelta n. 40 m etäisyydeltä patsaasta. Patsaan ylävartalo ja miekkaa pitelevä käsi näkyvät taivasta vasten. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 48. Vapaudenpatsas kuvattuna Hämeenkadun risteuksen pohjoispuolelta n. 15 m etäisyydellä patsaasta. Jalustalla oleva patsas näkyy kokonaan taivasta vasten. Patsaan näkyvyyden kannalta sen erottuminen Hämeenkadulta taivasta vasten on erittäin tärkeää. Patsaan siirtäminen n. 30 m nykyistä sijaintia pohjoisemmaksi tulee vaikuttamaan huomattavasti sen näkyvyyteen Hämeenkadulle. Kuva Tampereen kaupunki, Annamaria Puumala 3.8.2023.

Kuva 49. Näkymä Hämeenpuistoon Hämeenkadun eteläpuolelta Hämeenkadun jalkakäytävän ja Hämeenpuiston keskikäytävän risteyksestä, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Vaihtoehdossa Vapaudenpatsas on siirretty n. 30 m nykyistä pohjoisemmaksi. Puiston puut muodostavat taustan patsaalle. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 50. Näkymä Hämeenpuistoon Hämeenkadun pohjoispuolelta, yleissuunnitelmavaihtoehdon A mallinnus. Vaihtoehdossa Vapaudenpatsas on siirretty n. 30 m nykyistä pohjoisemmaksi. Puiston puut muodostavat edelleen taustan patsaalle. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 51. Näkymä Hämeenpuistoon Hämeenkadun eteläpuolelta Hämeenkadun jalkakäytävän ja Hämeenpuiston keskikäytävän risteyksestä, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Vapaudenpatsas on vaihtoehdossa nykyisellä paikallaan. Kuvälähde: Sitowise.

Kuva 52. Näkymä Hämeenpuistoon Hämeenkadun pohjoispuolelta, yleissuunnitelmavaihtoehdon B mallinnus. Vapaudenpatsas on vaihtoehdossa nykyisellä paikallaan. Kuvälähde: Sitowise.

3.5.4 Kulttuuriperintö

Kaava-alueella ei sijaitse tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä kaavalla ole tunnettuihin kiinteisiin muinaisjäännöksiin vaikutuksia.

3.6 Vaikutukset talouteen ja elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen (yritysvaikutukset)

Asemakaavassa ja rakennustapaohjeessa on annettu ohjeita ja määräyksiä, joiden tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot sekä kehittää ja ennallistaa ne mahdollisuuksien mukaan. Kunnostuksen laatutaso on restauroiva. Asemakaavan ohjaama puiston kunnostustyöstä

tulee yleissuunnitelman mukaisen kustannusarviolaskelman mukaan maksamaan noin viisi miljoonaa euroa (alv 0 %). Arvio sisältää viheralueet ja niiden akselin sisään jäävät poikkikadut ajoratoineen ja jalkakäytävineen.

3.7 Muut kaavan merkittävät vaikutukset

4 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 Asemakaavamuutoksen käynnistäminen

Kaavamuutos kuulutettiin vireille 13.1.2022.

4.2 Asemakaavamuutoksen tavoitteet

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on turvata Hämeenpuiston arvot historiallisena puistona ja osana viherverkostoa sekä Tampereen kansallista kaupunkipuistoa. Tavoitteena on myös kehittää Hämeenpuiston katuja osana keskustan kehää ja parantaa joukkoliikenteen saavutettavuutta, kaikkien liikennemuotojen liikenneturvallisuutta ja käyttäjämukavuutta. Tavoitteena on lisäksi tukea Hämeenpuiston kehittämistä tapahtumien ja puistoa elävöittävien toimintojen suhteen.

4.2.1 Tavoitteiden tarkentuminen kaavaprosessin aikana

Täydennetään

4.3 Asemakaavaratkaisun vaihtoehdot

Kaavamuutosalueelle laadittiin kaksi vaihtoehtoista kaavaluonnosratkaisu (A ja B) yleissuunnitelman vaihtoehtojen mukaan.

Kuva 53. Kaavaluonnos vaihtoehtojen pienennökset.

Liikenne

Asemakaava mahdollistaa liikenteellisen yleissuunnitelman mukaisen toteutuksen. Kaavassa osoitetaan katualueen rajat sekä puistoon sijoittuvat jalankulun ja pyöräilyn alueen osat ohjeellisilla merkinnöillä. Katualueen käyttö ratkaistaan erikseen laadittavassa katusuunnitelmassa ja puistoon sijoittuvat jalankulun ja pyöräilyn väylät puistosuunnitelmassa. Yleissuunnitelman vaihtoehtojen liikennejärjestelyt ovat pääosiltaan keskenään samanlaiset. Oleellisin ero vaihtoehdoissa on pyöräliikenteen järjestelyt.

Hämeenpuiston ajoratoja jäsennellään ja kaistamäärä osoitetaan selvästi 1- tai 2-kaistaiseksi. Eteläpuiston ja Satakunnankadun välillä ajorata kavennetaan 7,0 metriä leveäksi ja jalkakäytävät levennetään noin 3,5 metriä leveiksi. Samakadun eteläpuolella ajorata on 2+2-kaistainen. Satamakadun pohjoispuolella ajoradat ovat kortteleiden välissä pääasiassa 1-kaistaisia, mutta liittymissä on lisäksi aina kääntymiskaistat. Hallituskadun ja Satakunnankadun välissä ajoradan reunaan osoitetaan kadunvarsipysäköintiä ja huoltoliikenteen pysäköintiruutuja. Satakunnankadun pohjoispuolella ajoradat kavennetaan kokonaan 1-kaistaisiksi. Kadunvarsipysäköinti ja huoltoliikenteen pysäköintipaikat erotellaan ajoradasta rakenteellisesti.

Ajoradan reunojen jalkakäytävät leventyvät koko puiston matkalla samalla, kun suojatieylityksiä kavennetaan. Puiston keskikäytävä säilyy yhdistettynä jalkakäytävänä ja pyörätienä. Pyöräliikenteen liittyminen puiston päissä Tampereen valtatielle ja Näsi-järvenkadulle osoitetaan erillisin pyöräliikennejärjestelyin. Poikkikatujen eroteltuja pyöräteitä Tiiliruukinkadulla, Satamakadulla, Hämeenkadulla ja Puutarhakadulla korostetaan puiston kohdalla niin, että liittyminen puistosta pyöräteille on helppoa.

Joukkoliikenteen pysäkit ovat Satakunnankadun eteläpuolella ajoratapysäkkejä ja Satakunnankadun pohjoispuolella syvennyksinä. Pysäkki-paikat erotellaan jalkakäytävien reunaan 1,25 metriä leveällä odotusalueella. Pysäkit varustetaan pysäkkimerkein ja roskakorein. Pysäkkikatoksina ei ole pääasiassa mahdollista toteuttaa kapeiden jalkakäytävien vuoksi. Muutamassa paikassa voidaan harkita katoksen asettamista jalkakäytävän taakse katualueen rajalle, kun pysäkin kohdalla ei ole rakennusta.

Hämeenpuiston poikkikatuja kavennetaan niin, että poikkikatujen suojatieylitykset lyhentyvät ja ajosuuntia karsitaan niin, että poikkikadut

olisivat jatkossa ainoastaan yksisuuntaisia. Poikkeuksena Hämeenkatu ja Satakunnankatu, jotka säilyvät nykytilanteen mukaan kaksisuuntaisina. Tiiliruukinkatu muutetaan puiston kohdalla yksisuuntaiseksi lännestä itään. Hallituskadulta poistetaan toinen ajokaista puiston kohdalta. Puutarhakatu muutetaan yksisuuntaiseksi idästä länteen. Kaikki liittymät Satakunnankadun eteläpuolella ovat jatkossa liikennevalo-ohjattuja.

Vaihtoehto B:n liikennejärjestelyt ovat pääosiltaan samanlaiset kuin vaihtoehdossa A. Oleellisin ero vaihtoehdoissa on pyöräliikenteen järjestelyt. Vaihtoehdossa B pyöräliikenne erotellaan jalankulusta toteuttamalla erillinen pyörätie puiston itäisten puurivien väliin. Hämeenkadun ja Kauppakadun välisen keskusaukion kohdalla pyörätie kulkee aukiota erillään sen itäreunassa. Vaihtoehdossa A:ssa puiston keskikäytävä säilyy yhdistettynä jalkakäytävänä ja pyörätienä. Vaihtoehdossa A säilytään ja kehitetään poikkikatujen yhteydessä olevia keskikäytävään liittyviä jalankulun vinoyhteyksiä.

Puistoalue

Yleissuunnitelman molemmissa vaihtoehdoissa promenadi eli keskikäytävä säilytetään paikallaan ja alkuperäisen levyisenä. Sen leveys 13,0 metriä pohjoisessa ja 8,5 metriä etelässä. Puurivejä täydennetään yksittäisillä runkopuuistutuksilla aukkopaikoilla, pääaukiolla ja poikkikatujen kohdilla. Molemmissa kaavaluonnoksen vaihtoehdoissa keskikäytävä on osoitettu yleiselle jalankululle varattuna alueen osana ja puurivit säilytettävänä puurivinä.

Yleissuunnitelman vaihtoehdossa A pääaukio ja Hämeenpuiston poikki kulkevien katujen ajoradat, jalkakäytävät, erotuskaistojen odotustilat ja polkupyörävyylät sekä tarjoilualueet päällystetään monivärisellä, sahatulla graniittikiveyksellä, jonka pinta on ristipäähakattu liukkauden torjumiseksi. Poikkikatujen ajoratoja reunustavat erotuskaistat päällystetään monivärisellä graniittikiveyksellä, jonka pinta on lohkottu. Kaavaratkaisussa tätä on korostettu osoittamalla poikkikatut Satakunnankatua lukuun ottamatta ajoyhteytenä puistossa. Ratkaisu korostaa yhtenäistä puistoaluetta ja puiston kaupunkikuvallista ja toiminnallista merkitystä. Merkintä kuitenkin mahdollistaa yleissuunnitelman mukaisen puiston läpi ajamisen jatkossakin.

Vaihtoehdossa A keskusaukio Hämeenkadusta kirjastolle saakka on osoitettu katuaukioksi, jonka läpi Hämeenkadun joukkoliikenne kulkee. Ratkaisu mahdollistaa kahden kioski/kahvilarakennuksen rakentamisen aukion reunoille.

Yleissuunnitelman vaihtoehdossa B Hämeenpuiston poikkikadut on osoitettu asfalttipintaisiksi ja vain suojatiet kivetään. Pääaukio ja Hämeenpuiston poikki kulkevien katujen jalkakäytävät, erotuskaistojen odotustilat ja polkupyöräväylät sekä tarjoilualueet päällystetään monivärisellä, sahatulla graniittikiveyksellä, jonka pinta on ristipähakattu liukkauden torjumiseksi. Kaavaratkaisussa poikkikadut on osoitettu katualueena, jonka sisään sijoittuu myös poikkikatujen jalkakäytävät ja polkupyöräväylät. Kaavakartan vaihtoehdossa B Hämeenkatu on osoitettu sen kaarevan ajoradan mukaan joukkoliikennekaduksi.

Kaavaluonnoksen vaihtoehdossa A on osoitettu rakennusala kolmelle kioski- tai kahvilarakennukselle (ki-1). Rillingin rakennusala on osoitettu sen nykyiselle paikalle, mutta nykyisen Puistron rakennusala on siirretty yleissuunnitelman mukaisesti hieman etelämmäksi ja sen länsipuolelle on osoitettu uusi kioski- tai kahvilarakennuksen rakennusala. Vaihtoehdossa B näistä rakennusaloista idän puoleinen on jätetty pois pyörätien takia. Molemmissa vaihtoehdoissa radioasemalle on osoitettu yhdyskuntateknisten laitosten rakennusala (et-1)

4.4 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Kaavan aloitusvaiheen suunnittelutilannetta esiteltiin kaavan esittelyvideolla. Kaavasta oli mahdollista jättää kysymyksiä 13.1.–25.1.2022 välisenä aikana. Vastaukset kysymyksiin julkaistiin 31.1.2022 mennessä, jotta niihin pääsi tutustumaan kaavan aloitusvaiheen nähtävillä olon aikana. Vastaukset kysymyksiin koottiin yhdessä asemakaavoituksen, vihersuunnittelun ja liikennesuunnittelun asiantuntijoiden kanssa. Kysymyksiä saatiin yhteensä 28 kappaletta. Yhteenveto kysymyksistä ja vastauksista on kaavaselostuksen liitteenä.

Nähtävilläolon aikana saatiin seitsemän viranomaiskommenttia ja 29 mielipidettä. Kooste aloitusvaiheen palautteesta on kaavaselostuksen liitteenä.

4.5 Asemakaavaratkaisun kehittyminen suunnittelun aikana

Asemakaavaluonnosta valmistellessa on tutkittu arvoihin sopeutuvia puiston ja liikenteen ratkaisuvaihtoehtoja. Hämeenpuiston yleissuunnitelman vaihtoehdot havainnollistavat kaavaluonnosvaihtoehtojen ratkaisuja

4.5.1 Aloitusvaiheen palaute ja kaavan valmisteluaineiston laatiminen

Kaavan valmisteluaineisto on laadittu kaavakonsultin ja Tampereen kaupunkiympäristön suunnittelun yhteistyönä.

4.5.2 Valmisteluaineistosta saatu palaute ja huomioon ottaminen

Täydentyy valmisteluvaiheen nähtävilläolon jälkeen.

4.5.3 Ehdotusaineistosta saatu palaute ja niiden huomioon ottaminen

Täydentyy ehdotusvaiheen nähtävilläolon jälkeen.

4.5.4 Kaavaehdotukseen tehdyt muutokset nähtävilläolon jälkeen

Täydentyy ehdotuksen nähtävilläolon jälkeen ja ennen hyväksymiskäsittelyä.

5 KAAVA-ALUETTA KOSKEVAT SELVITYKSET

Asemakaavatyön yhteydessä on laadittu seuraavat selvitykset ja suunnitelmat:

- Liito-orava- ja lepakkoselvitys, Sitowise, 18.11.2021
- Hämeenpuiston yleissuunnitelma- luonnosvaihtoehdot, Sitowise, 5.5.2023
- Hämeenpuiston yleissuunnitelman kustannusarvio, Sitowise, 10.05.2023
- Hämeenpuisto – Julkisen taiteen konsepti, Sitowise, 21.12.2022
- Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys, FCG, valmistuu 8/2023
- Hämeenpuiston asemakaavan ilmanlaatuselvitys, FCG, valmistuu 9/2023

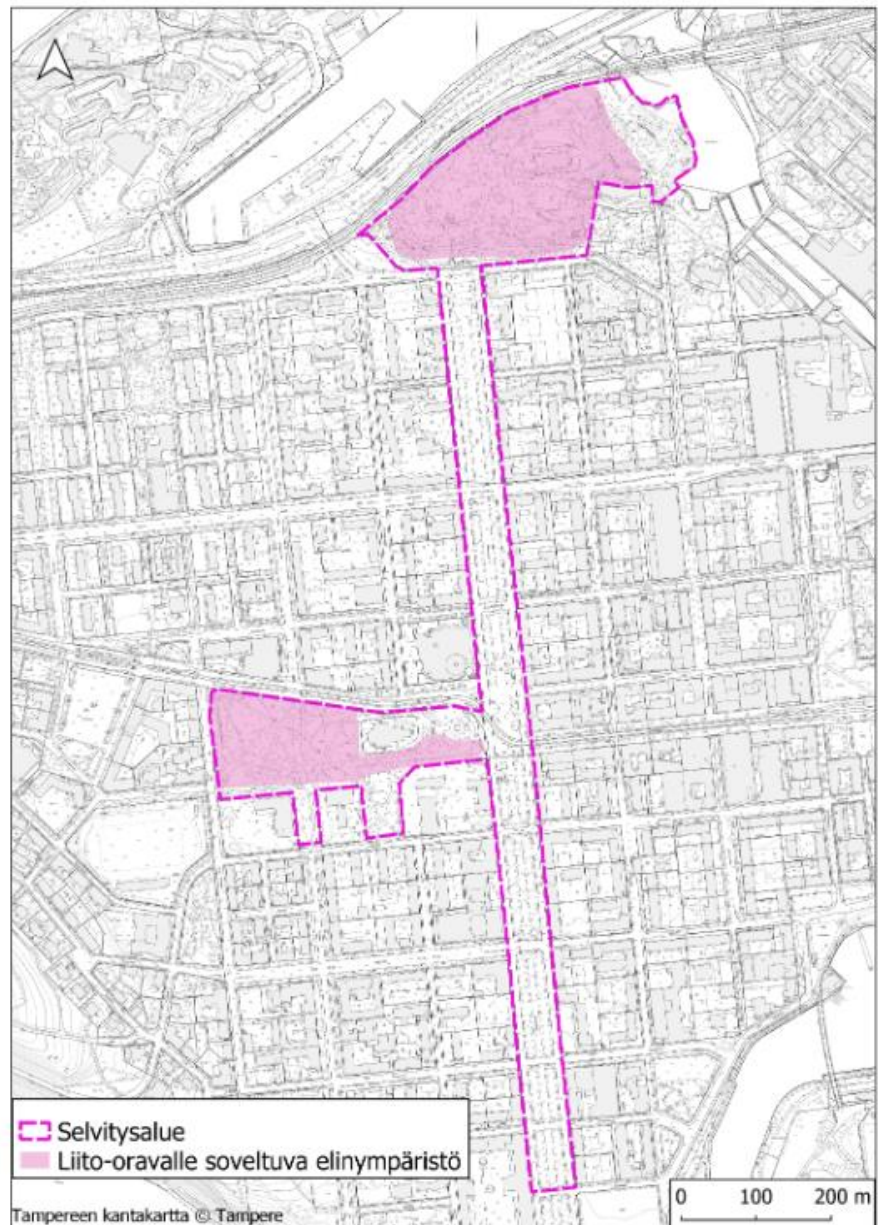
Aiemmin tehtyjä selvityksiä:

- Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Tampereen kaupunki/Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014
- Tampereen vihreä keskusta – Keskustan viherverkko ja sen kehittäminen, Tampereen kaupunki, 2014
- Tampereen läntisen ydinkeskustan liikenteen yleissuunnitelma, Ramboll, 2020
- Tampereen ydinkeskustan katutilaohje, 2014
- Keskustan kehäkadun yleissuunnitelma, 2016–2018

5.1 Liito-orava- ja lepakkoselvitys

Liito-oravat

Selvitysalueella ei tässä selvityksessä havaittu liito-oravan papanoita, vaikka aiempia liito-oravahavaintoja alueelta on vuosilta 2017-2020. Kyse on todennäköisesti lajin luonnollisesta kannanvaihtelusta, koska Pyyntikirkkopuisto ja Näsinpuisto arvioitiin edelleen liito-oravalle soveltuviksi alueiksi. Niissä on varttunutta havu- ja lehtipuustoa, kolopuita sekä risupesäitä. Näiden alueiden soveltuvuus liito-oravalle on todettu myös Kantakaupungin liito-oravaselvityksessä (Tampere 2016). Kantakaupungin liito-oravaselvityksessä selvitysalueelle ei ole merkattuliito-oravan mahdollisia kulkureittejä. Liito-oravat kuitenkin pääsevät liikkumaan pitkin bulevardia, vaikkei yksirivinen puusto kaupungin keskellä olekaan edustava kulkuyhteys. Selvitysalueella ei ole tämän selvityksen perusteella luonnonsuojelulain mukaisia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt selvitysalueella on esitetty alla olevassa kuvassa.

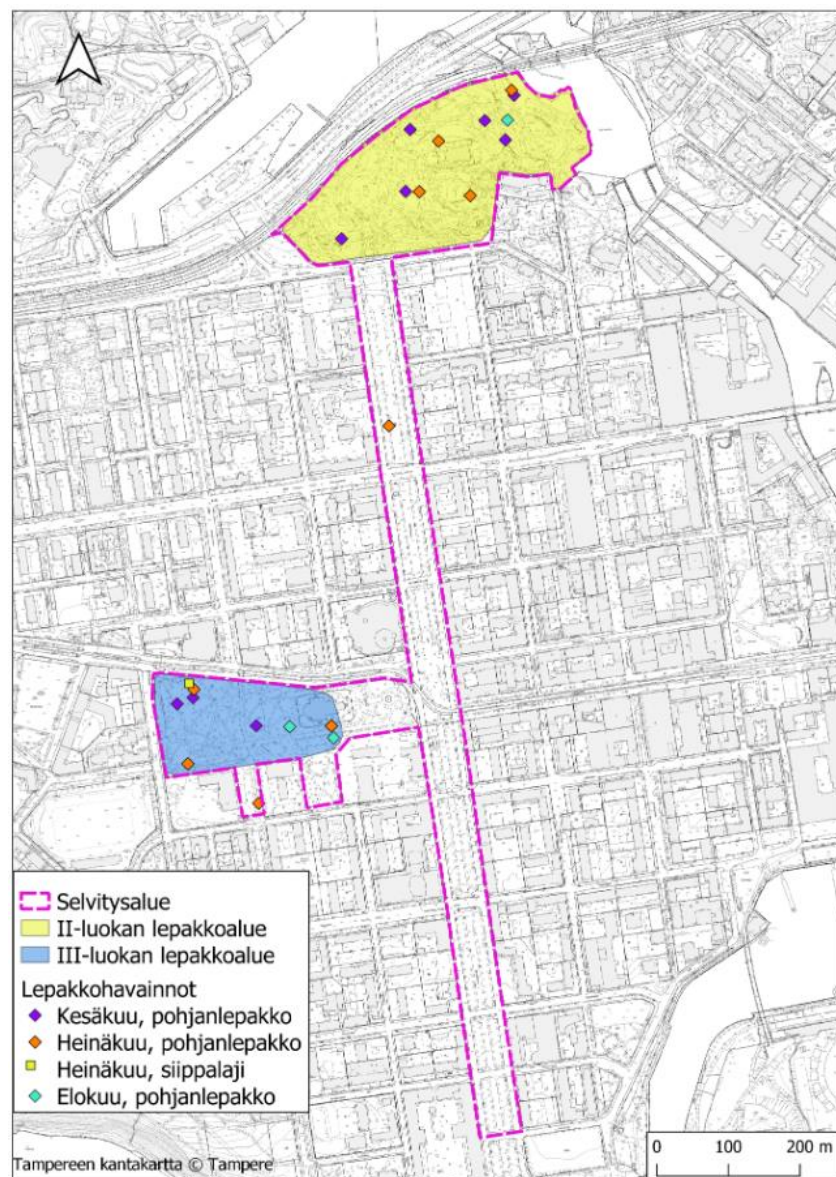

Kuva 54. Liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt selvitysalueella (Sitowise Oy, 2021)

Lepakot

Pyynikin kirkkopuistossa ja Näsinpuistossa havaittiin pohjanlepakkoja joka kartoituskerralla. Kirkkopuistossa havaittiin kesäkuussa 3 pohjanlepakkoa, heinäkuussa 4 pohjanlepakkoa ja yksi siippalajisekä elokuussa 2 pohjanlepakkoa. Näsinpuistossa pohjanlepakkoita havaittiin kesäkuussa 8, heinäkuussa 4 ja elokuussa 1. Nämä selvitysalueen puistot toimivat lepakoiden ruokailualueina. Pyynikin kirkkopuistonlepakkoyksilömäärä on pienehkö, joten se voidaan luokitella Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen luokituksen mukaiseksi muuksi lepakkojen käyttämäksi alueeksi (luokka III). Näsinpuisto voidaan luokitella hieman suuremman

yksilömäärän perusteella tärkeäksi ruokailualueeksi tai siirtymäreitiksi (luokka II). Hämeenpuiston bulevardilla eli kaava-alueella ei havaittu kesä- ja elokuussa yhtään lepakkoa ja heinäkuussa tehtiin vain yksi mahdollinen havainto ohilentävästä yksilöstä. Bulevardi ei siten täytä Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaisten luokkien I-III kriteerejä, eikä alueella ole tulosten perusteella merkitystä lepakoille. Näsinpuiston rakennuksissa ja rakenteissa on lepakoille mahdollisia talvehtimipaikkoja, mutta lepakoiden talvehtimistä näissä kohteissa ei voitu tarkistaa. Sekä Näsinpuistoon että Pyynekin kirkkopuistoon on asennettu lepakkopönttöjä, mutta tässä selvityksessä niiden käytöstä päiväpiiloina ei saatu varmuutta.

Kuva 55. Lepakkoalueet ja sijainnit, joissa lepakkoja havaittiin selvitysalueella eri selvityskerroilla. (Sitowise Oy, 2021)

5.2 Hämeenpuiston yleissuunnitelma

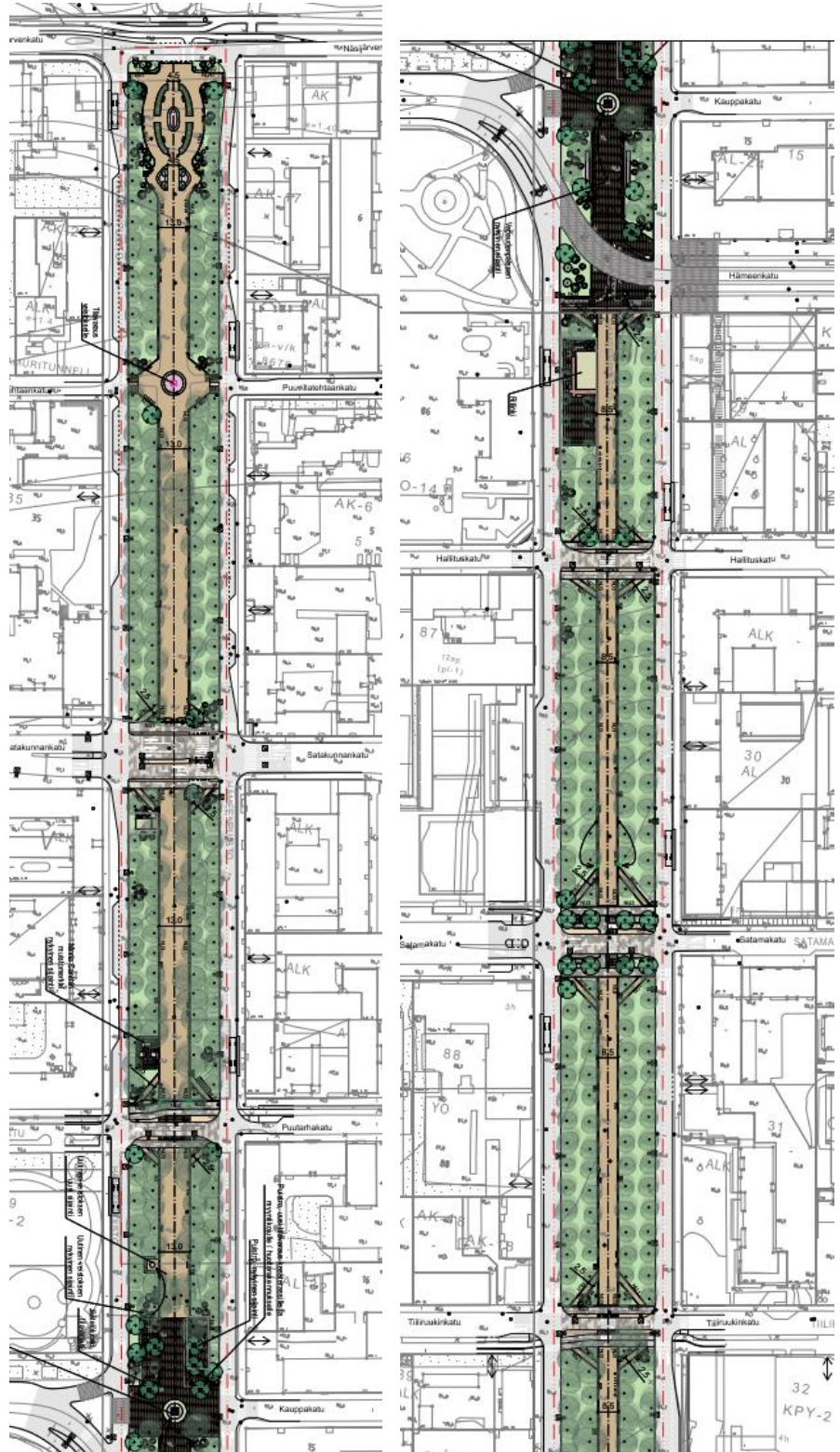
Hämeenpuiston yleissuunnitelmaluonnoksen on laatinut Sitowise Oy Tampereen kaupungin toimeksiantona 2022–2023.

Yleissuunnitelmaluonnos ohjaa Hämeenpuiston asemakaavoitusta ja toimii samalla sen esiselvityksenä sekä havainnollistaa kaavaratkaisuja. Luonnos viimeistellään yleissuunnitelmaksi asemakaavan ehdotusvaiheessa.

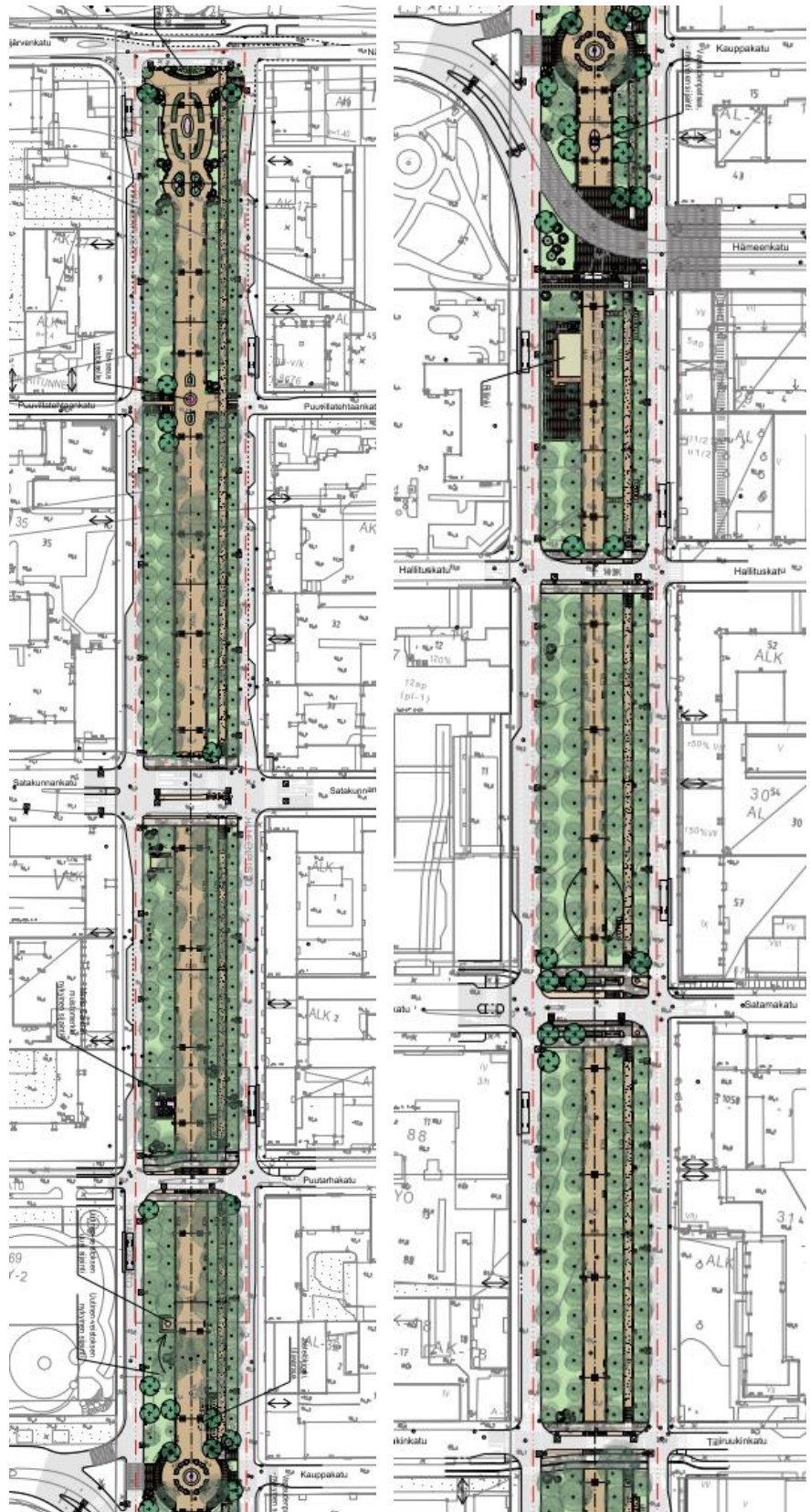
Suunnitelman tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot, kehittää ja ennallistaa ne mahdollisuuksien mukaan. Kunnostuksen laatutaso on restauroiva. Pitkän puiston puukujanteet voidaan kokea sellaisenaan vähän monotonisiksi, joten niitä rytmitetään pensasryhmien kehystämällä ja yksi- ja monivuotisten kasviryhmien koristamalla istutetuilla aukioilla. Tavoitteena on kehittää Hämeenpuiston etelä- ja pohjoispäätyjä maisema-arkkitehtuurin keinoin ja kulttuurihistoriallisessa hengessä. Keskusaukiota pyritään niin ikään jäsentämään istutettuna aukiona 1900-luvun alun henkeen sopivilla puu- pensas- ja koristeistutuksilla. Puistossa olevat lukuiset laitekaapit pyritään verhoamaan pensasryhmillä siten, etteivät ne näy yleisimmistä katselukulmista.

Maisemasuunnittelun osalta tavoitteena on ekologisesti monimuotoisempi sekä elinkaareltaan pitkäikäinen viheralue, ja kasvillisuussuunnittelussa pyritäänkin nykyistä monilajisempaan kokonaisuuteen. Ensisijaisesti suositaan kasvillisuutta, joka on ollut käytössä jo 1900-luvun alussa. Puurivejä kehitetään monilajisina.

Liikennesuunnittelun osalta Hämeenpuistolle on asetettu useita tavoitteita, joista liikenteen tilankäytön ja suunnittelun reunaehtojen vuoksi määrävin on autoliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen keskustan kehäkadulla. Asetettujen liikennetavoitteiden puolesta suurin liikenteellinen puute verrattuna nykytilaan on pyöräilyn pääreitien puuttuminen Hämeenpuistosta. Keskikäytävällä on toki tilaa jalankulkijoille ja pyöräilijöille, mutta tapahtumien yhteydessä pyöräilyyn ei riitä tilaa.

Kuva 56. Hämeen puiston yleissuunnitelma VE A (Sitowise Oy, 2023)

Kuva 57. Hämeen puiston yleissuunnitelma VE B (Sitowise Oy, 2023)

5.3 Hämeenpuiston yleissuunnitelman kustannusarvio

Kustannusarviolaskelma sisältää viheralueet ja niiden akselin sisään jäävät poikkikadut ajoratoineen ja jalkakäytävineen. Laskelman mukaan Hämeenpuiston kunnostus yleissuunnitelman mukaan tulisi maksamaan noin viisi miljoonaa euroa (alv 0 %).

5.4 Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys

Taajamien virkistysalueiden ohjearvojen mukaan päivämelun keskiäänitason yläraja on 55 dB. Jos jonkin tontin oleskelualueella esiintyy yli 55 dB olevia päivämelun keskiäänitasoja, saattaa lisämelusuojaus olla tarpeellinen. Selvityksen mukaan melun ohjearvot ylittyvät koko alueella voimakkaasti. Sekä nyky- että ennustetilanteessa päiväajan keskiäänitaso on yli 55 dB kaikkialla, ja puiston useimmissa osissa yli 60 dB.

Hämeenpuiston pohjoisosassa, Pirkankadun ja Hämeenkadun pohjoispuolella, on puistossa muutamia päivämelun alle 60 dB:n alueita puiston keskikäytävän lähellä: Näsijärvenkadun ja Satakunnankadun välissä merkittävä alue sekä nyky- että ennustetilanteessa, sekä Puutarhakadun ja Kauppakadun välissä pienehkö alue vain nykytilanteessa. Yöajan keskiäänitaso on koko Hämeenpuistossa yli ohjearvon 50 dB. Puiston pohjoisosassa on suurin osa puistoalueesta alle 55 dB, mutta eteläosassa yli 55 dB.

Johtopäätökset

Hämeenpuiston kaava-alueella kaupunkivirkistysalueen melutason ohjearvot ylittyvät 100 %:ssa kaava-alueesta. Päivämelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä suurimmassa osassa aluetta, eteläosissa kokonaan ja pohjoisosissa osaksi. Myös yömelun ohjearvot ylittyvät vähintään 5 dB:llä, eteläosissa yleisemmin kuin pohjoisosissa. Pienimmät ohjearvojen ylitykset tapahtuvat Satakunnankadun pohjoispuolella puiston keskellä.

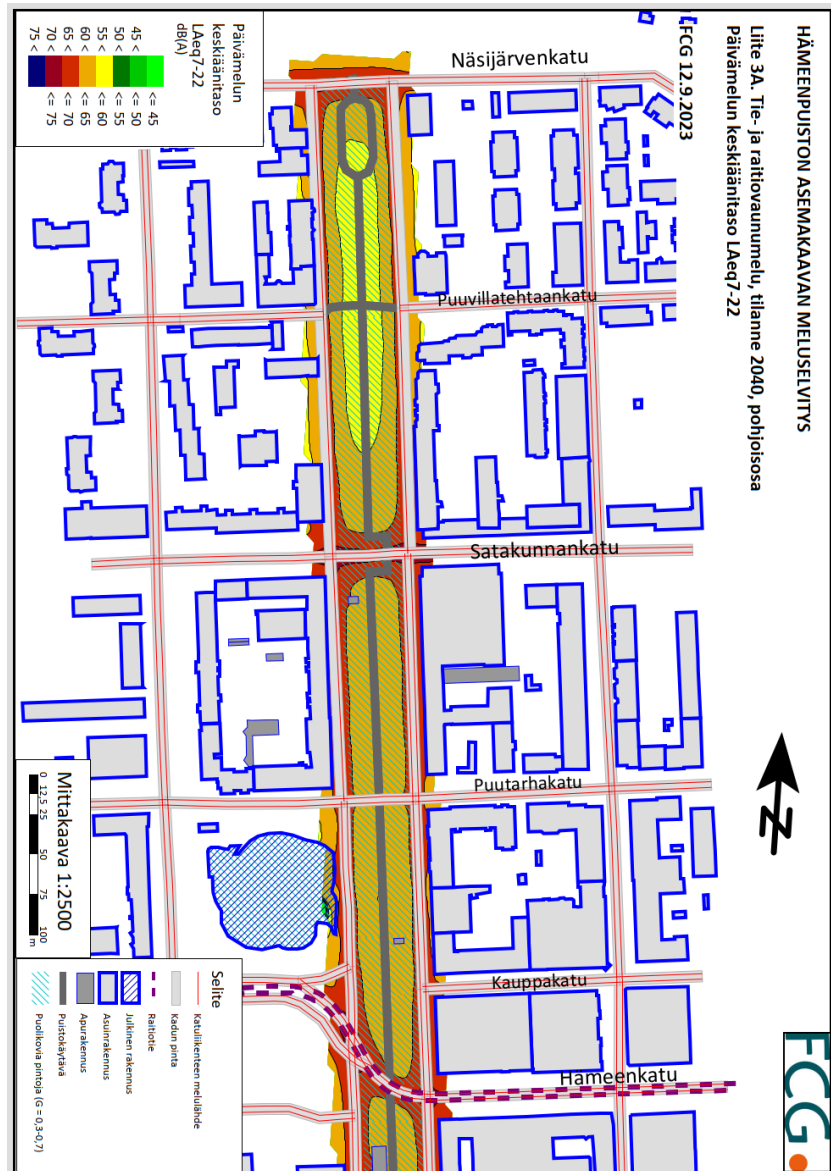
Tehokkaita melusuojauskeinojen löytäminen tämänkaltaiselle historialliselle alueelle on haastavaa. Hämeenpuiston ajoratojen nopeusrajoituskin on jo valmiiksi alhainen, 40 km/h, joten sen alentaminen 30 km/h:iin ei välttämättä ole suureksi hyödyksi.

Hiljaista asfalttia suositellaan käytettäväksi, koska se voi tuoda jopa 3-5 dB:n vaimennuksen. Hiljainen asfaltti tosin kuuluu jonkin verran nopeammin ja on hieman kalliimpaa kuin perinteinen päällyste.

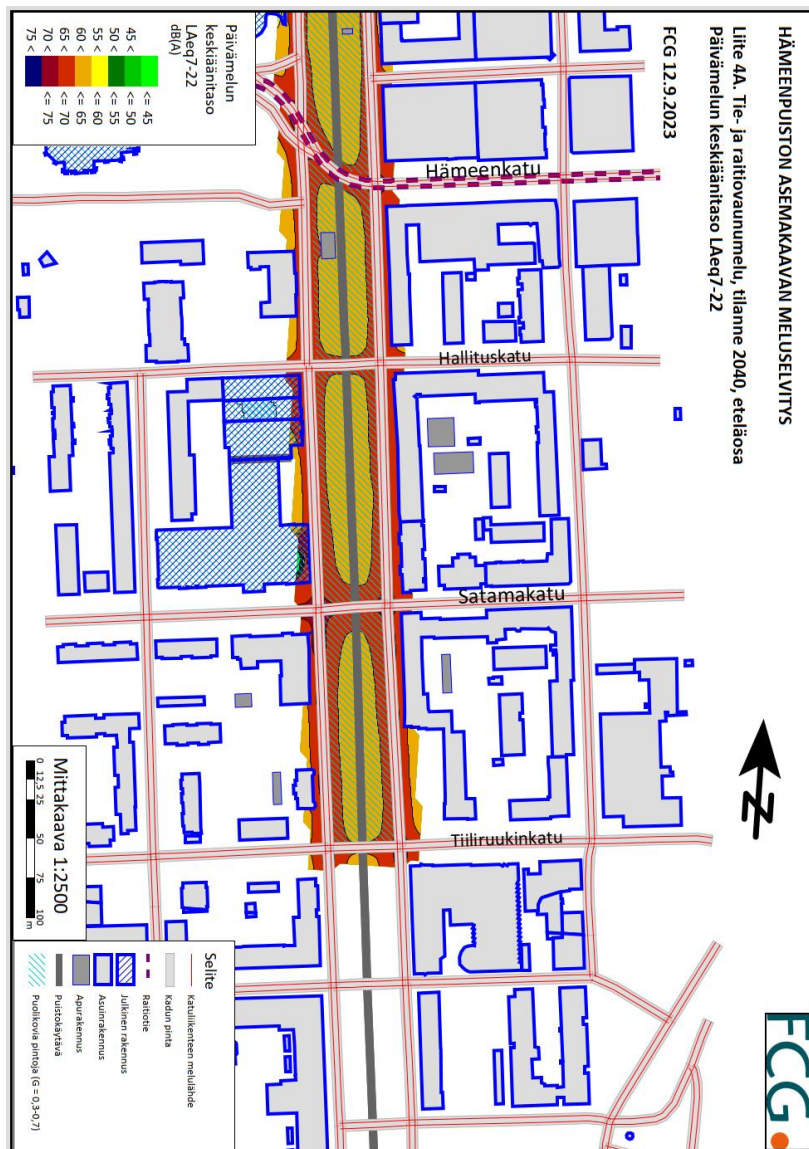
Puistoon rakennettavat lisärakennukset, kuten kioskit, eivät pieninä rakennuksina pysty suojaamaan puiston keskiosaa melulta.

Suositellaan jatkotutkimuksia koskien hiljaisen asfaltin ja 30 km/h nopeusrajoituksen käyttöä.

Myös autokannan sähköistyminen voi hiljentää liikennemelua merkittävästikin.

Kuva 58. Tie- ja raitiovaunumelu, Päivämelun keskiäänitaso, tilanne 2040, pohjoisosa (Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys, FCG, 2023)

Kuva 59. Tie- ja raitiovaunumelu, Päivämelun keskiäänitaso, tilanne 2040, eteläosa (Hämeenpuiston asemakaavan meluselvitys, FCG, 2023)

5.5 Hämeenpuiston asemakaavan ilmanlaatuselvitys

Tulosten perusteella mallinnuksen suurimmat pitoisuudet esiintyvät Hämeenpuiston eteläpäässä ja risteysalueilla.

Mallinnusten mukaan kansalliset raja- tai ohjearvot eivät ylity kohteessa, joten suunnittelukohteeseen täytetään ilmanlaadulle asetetut vaatimukset.

WHO-vuosiohjearvot ylittyivät nyky- ja tulevaisuustilanteessa joka skenaariossa. Suomessa WHO ohjearvot ylittyvät usein jo taustapitoisuuden osalta, joten ohjearvoja ei voi pitää kuin ohjeellisina suunnittelun kannalta.

Liikenteen sähköistyminen huomioitiin mallinnuksessa vuoden 2040 osalta, mikä laskee typpidioksidin päästöä merkittävästi. Sähköautojen vaikutus liikenteen hiukkaspäästöihin on pieni, sillä selvästi suurin osuus päästöistä on kadun pinnasta nousevaa pölyä sekä nastarengaspölyä, ei pakokaasuista.

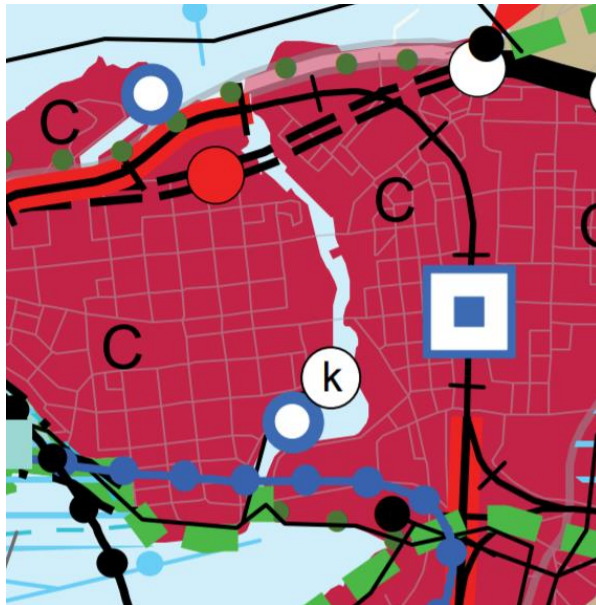
6 KAAVA ALUETTA KOSKEVAT SUUNNITTELMAT JA PÄÄTÖKSET

Asemakaava on voimassa olevan maakuntakaavan sekä keskustan strategisen osayleiskaavan mukainen.

6.1 Maakuntakaavassa alue on keskustatoimintojen aluetta

Pirkanmaan maakuntavaltuusto hyväksyi Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kokouksessaan 27.3.2017. Maakuntakaava tuli voimaan kuulutuksella 8.6.2017. Maakuntakaavan hyväksymispäätös tuli lainvoimaiseksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 24.4.2019.

Maakuntakaavassa kyseinen alue on osoitettu osaksi keskustatoimintojen aluetta (C). Lisäksi Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Suunnittelualueen eteläosa ulottuu Pyhäjärven ympäristön kehittämisvyöhykkeen alueelle.

Kuva 60. Ote Pirkanmaan maakuntakaavasta 2040. (Pirkanmaan liitto, 2017)

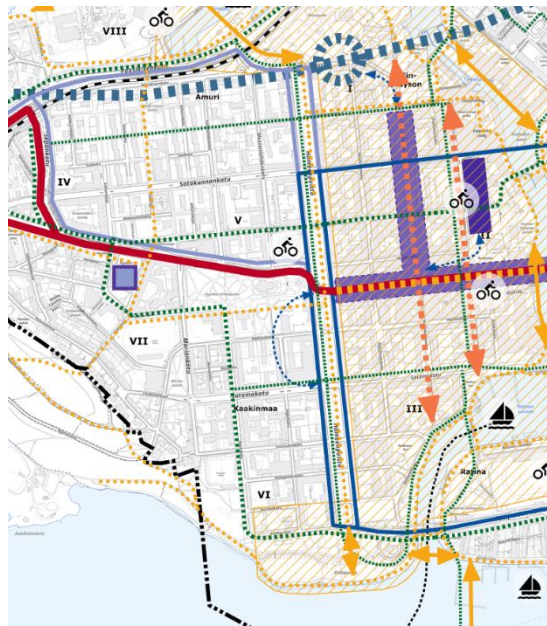
6.2 Keskustan strategisessa yleiskaavassa alue on viher- tai virkistysaluetta

Alue kuuluu keskustan strategisen osayleiskaavan alueeseen, joka on kuulutettu voimaan 16.1.2019. Yleiskaavassa kyseinen alue on osoitettu viher- tai virkistysalueeksi ja kehitettäväksi viher- ja virkistysvyöhykkeeksi. Lisäksi yleiskaavassa on aluetta koskeva valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön merkintä.

Kuva 61. Ote Keskustan strategisesta osayleiskaavasta, maankäyttö (Tampereen kaupunki, 2016)

Hämeenpuisto kuuluu osana keskustan kehän liikennejärjestelmää ja sen kautta kulkee useita pyöräilyn pääreittejä, tärkeitä jalankulun reittejä sekä joukkoliikenteen laatukäytävä. Yleiskaavaan on myös merkitty yhteystarve maanalaiseen pysäköintiin sekä jalankulun yhteystarpeita etelän ja pohjoisen suuntaan.

Kuva 62. Ote Keskustan strategisesta osayleiskaavasta, liikenne (Tampereen kaupunki, 2016)

6.3 Asemakaavassa alue on katu- ja puistoaluetta

Suunnittelualueella on voimassa seuraavia asemakaavoja vuosilta 1897-2021: -162 (2.12.1897), 353 (25.11.1952), 658 (25.6.1956), 816 (28.7.1956), 1769 (10.2.1962), 2445 (26.2.1968), 6301 (19.6.1985), 7464 (16.6.1998) ja 8045 (8.11.2005).

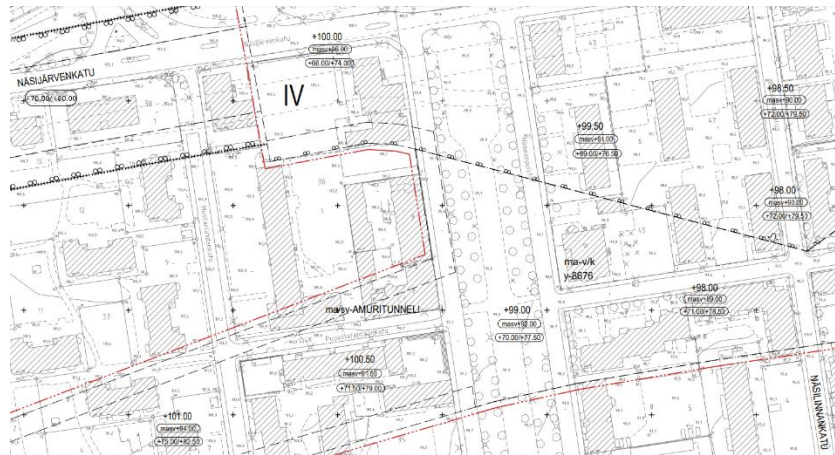
Voimassa olevissa kaavoissa kaava-alue on osoitettu katu- ja puistoalueena.

6.4 Kaava-alueella on voimassa maanalainen asemakaava

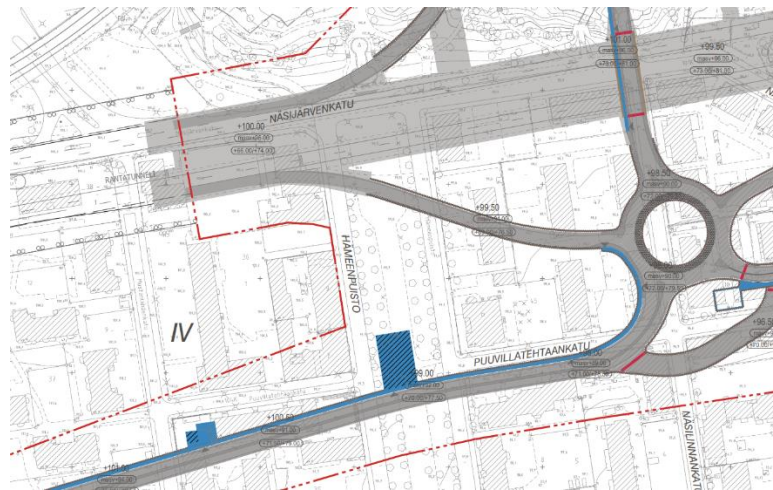
Suunnittelualueella on voimassa maanalainen asemakaava 8676 (14.6.2021). Kaavalla mahdollistetaan nk. Amurin tunnelin rakentaminen. Alustavassa suunnitelmassa kaavalla varaudutaan sijoittamaan Hämeenpuistoon teknisen tilan rakennus.

ma-LT-2 - Kallion sisään sijoittuva maantien tunneli

ma/sv-AMURITUNNELI - Kallion sisään sijoittuva maanalainen katu suojavyöhykkeineen.

Kuva 63. Ote maanalaisesta kaavan 8676 kaavakartasta. Kaavakartta on päivätty 29.3.2021.

Kuva 64. Ote maanalaisen kaavan kaavaehdotuksen havainnekuvaista.

6.5 Kaupungin strategiat

Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelma 2040 ja MAL-aiesopimus

Tampereen kaupunkistrategia ja keskustan kehittämisohjelma

Kestävä Tampere 2030- ohjelma ja hiilineutraali Tampere 2030- tiekartta

Viiden tähden keskusta -kehittämisohjelma 2018-2030

Kehittämisohjelma on kokonaisnäkemys kaupunkiympäristön kehittämistavoitteista ja kehittämistoimista tuleville vuosikymmenille. Jos kaikki suunniteltu toteutuu, on Tampereen keskustassa vuoteen 2030

mennessä valmius vastaanottaa noin 15 000 uutta asukasta ja noin 15 000 uutta työpaikkaa. Ohjelman kanssa samanaikaisesti valmisteltu ja kaupunginhallituksen vuonna 2016 hyväksymä Tampereen keskustan strateginen osayleiskaava osoittaa tähän liittyvät maankäyttö- ja liikenneratkaisut.

Kehittäminen kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävänä puistokatuna ja tapahtumapaikkana. Huomioon raitiotie, joukkoliikenne, Keskustakehä, Eteläpuiston asemakaava ja muut lähialueen hankkeet. Erityishuomio Pyhäjärven puoleisen päätteen kaupunkikuvaan ja järvimaiseman avautumiseen.

Tampereen kansallinen kaupunkipuisto

Kaava-alue kuuluu Tampereen kansallisen kaupunkipuiston alueelle. Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 7.12.2020 (§ 514) hakemuksen jättämisestä ympäristöministeriölle Tampereen kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi. Hakemus on toimitettu ympäristöministeriöön 28.1.2021.

Kansallinen kaupunkipuisto on rakennettua kulttuuriympäristöä ja kaupunkiluontoa yhdistävä laaja aluekokonaisuus. Sen tavoitteena on turvata arvokkaiden kaupunkiympäristöjen säilyminen ja kehittäminen viihtyisänä kaupunkilaisten olohuoneena kestävällä tavalla.

Hämeenpuisto on 1830-luvun kaupunkisuunnitteluun liittyvä pisin yhtenäinen puistokäytävä Pohjoismaissa, joka toimii esplanadityyppisenä yhteytenä Tampereen kaupungin kannaksen halki Näsijärveltä Pyhäjärvelle. Hämeenpuisto ja sitä reunustavat eri vuosikymmeninä rakennetut merkittävät julkiset rakennukset ja asuinkerrostalot muodostavat historiallisesti kerroksellisen, mittakaavaltaan yhtenäisen kaupunkitilan. Keskustan historialliset puistot muodostavat tärkeän osan keskustan ja Tampereen kansallisen kaupunkipuiston viherverkon runkoa.

Kehitetään Hämeenpuistoa puistona ja vahvistetaan sen kulttuurihistoriallisia arvoja. Yhteensovitetään kulttuurihistorialliset arvot, kasvillisuus, tekniset rakenteet ja liikenne niin, että alueelle syntyy uusia monipuolisia käyttömahdollisuuksia.

Kuva 65. Tampereen kansallinen kaupunkipuisto. Kulttuurihistoria, rakennettu kulttuuriympäristö. Luontoarvat, luonnonmoninaisuus. Viher- ja siniverkosto (Tampereen kaupunki, 2020)

	Tammerkosken kansallismaisema
(Ympäristöministeriön kansallismaisematyöryhmä 1992)		Kiinteä muinaisjäänös, alue (Museovirasto)
	Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Pirkanmaan maakuntakaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava 2040, Keskustan strateginen osayleiskaava)		Kiinteä muinaisjäänös, kohde (Museovirasto)
	Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (Pirkanmaan maakuntakaava 2040)		Muu kulttuuriperintökohde, kohde (Museovirasto)
	Suojeltu rakennus Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010)		Rakennus- ja rakennekohtainen suojele (Tampereen kaupungin asemakaavat)
	Suojeltu rakennus Kirkkolaki (1054/1993)		Kaupunkikuvallinen/alueellinen suojele (Tampereen kaupungin asemakaavat)
	Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelealue		Vesialue
	Luontopolku		
	Asema- tai yleiskaavoitettu viheralue/ suojelealue		
	Kulttuurihistoriallisesti merkittävä viher-/ suojelealue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostoselvitys 2014)		
	Maisemarakenteellisesti merkittävä viher-/suojelealue
(Tampereen vihreä keskusta 2014 –selvitys, Tampereen kantakaupungin viher- ja virkistysverkostoselvitys 2014)		
	Merkittävä tori tai aukio
(Tampereen vihreä keskusta 2014)		
	Merkittävä puistokatu (Tampereen vihreä keskusta 2014)		
	Vesialue		

6.6 Tonttijako

Alueella on voimassa tonttijako.

6.7 Pohjakartta

Pohjakartta on Tampereen kaupungin paikkatiedon laatima ja se on tarkistettu v. 2023.

7 ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

7.1 Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat

Asemakaavaratkaisun toteuttamista havainnollistaa alueelle laadittu yleissuunnitelma.

Muita toteuttamista kuvaavia asiakirjoja ovat liikenteen yleissuunnitelma ja rakentamistapaohje. Nämä ovat asemakaavan liiteaineistona.

7.2 Toteuttaminen ja ajoitus

Kaavaa voidaan lähteä toteuttamaan heti sen saatua lainvoiman.

7.3 Toteutuksen seuranta

Asemakaavan toteuttamisen ohjaamisesta vastaa Tampereen kaupungin rakennusvalvonta.

Asemakaavan seurantalomake on selostuksen liitteenä.

8 LUETTELO SELOSTUKSEN LIITEASIAKIRJOISTA

1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 13.01.2022
2. Asemakaavakartta 25.9.2023
3. Asemakaavan seurantalomake, ehdotusvaiheessa
4. Aloitusvaiheen palaute, kevät 2022
5. Rakentamistapaohjeet 25.9.2023
6. Yleissuunnitelma VE A ja VE B, 5.5.2023
7. Liito-oravaselvitys, Sitowise, 18.11.2021
8. Meluselvitys, 12.9.2023
9. Ilmanlaatuselvitys, 15.9.2023
10. Yhteenvedo aloitusvaiheen palautteesta 19.5.2022

8.1 Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista

- Hämeenpuiston puistohistoriallinen selvitys, Tampereen kaupunki / Maisemasuunnittelu Hemgård, 2014
- Hämeenpuistoanalyysi, Tampereen kaupunki, 2021